

R O K S M R K U

4 | 2004
ročník 10

Měsíčník pracovníků Lesů České republiky a příznivců lesa

LESU ZDAR

Hospodaření
lesních závodů

Grantová
služba LČR

Nebezpečí kůrovce
v letošním roce

Reforma
bavorských
státních lesů

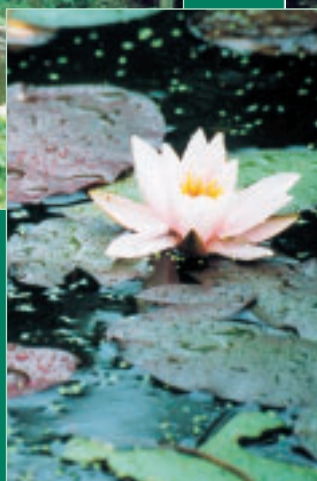
Celostátní sčítání čápů černých

PROGRAM 2000

na lesní správě Tišnov

1. Vyhledka na hrad Pernštejn
2. Jeden s četných altánků, který nabízí překrásný pohled do kraje
3. Vyhřívání budek pro ptáky má na LS Tišnov dlouholetou tradici
4. Revitalizovaný rybníček s nádhernými lekníny zvyšuje biodiverzitu lesa
5. Prosba lesa na rozcestí turistických cest
6. Zastávka naučné stezky

Zdroje investic u LČR v roce 2004

Dne 16. března dozorčí rada podniku projednala a schválila plán investic LČR na rok 2004 v celkové výši 770 mil. Kč. Z toho stavební investice činí 515 mil. Kč (bytová výstavba + rekonstrukce 81 mil. Kč, provozní budovy 60 mil. Kč, lesní cesty 136 mil. Kč, hrazení bystřin 184 mil. Kč, ostatní 54 mil. Kč), strojní investice 115 mil. Kč, nehmotné investice 70 mil. Kč (LHP 60 mil. Kč, software 10 mil. Kč), nákup pozemků 70 mil. Kč.

Zdroje financování investic lze rozdělit takto: odpisy DM a DHM 398 mil. Kč, fond investičního rozvoje 252 mil. Kč, dotace 120 mil. Kč. Z těchto údajů je patrné, že tvorba zdrojů je u podniku zaměřena zejména na odpisy majetku. Objem fondu investičního rozvoje je zcela závislý na dobrém hospodářském výsledku podniku. Přes značný pokles zůstávají dotace třetím nejvýznamnějším zdrojem, a to především u staveb hrazení bystřin – zejména na odstranění následků povodní z let 1997 – 1998 a 2002.

U prací stavebního charakteru odpisy zajišťují více než polovinu potřebných financí, z fondu investičního rozvoje jde téměř jedna třetina. Zvýšený požadavek na investice se předpokládá v bytové výstavbě u budov převzatých na základě dohody od Pozemkového fondu. Jedná se o asi 1100 budov. Vzhledem k tomu, že tyto objekty neměly dosud výjasněné vlastnictví, převážně se do nich neinvestovalo. Po schválení nového trendu vývoje v této oblasti a výběru strategických budov předpokládáme jejich uvedení do stavu, který bude odpovídat významu našeho podniku, což si dočasně vyžádá vynaložení vyšší míry pro-

středků z fondu investičního rozvoje. V dalších letech by měl postupně nastat u bytové výstavby útlum.

Zvláštní kapitolou je rekonstrukce a výstavba lesní dopravní sítě. V této oblasti, vzhledem k vysoké zátěži dopravními prostředky a ne zcela vyhovující kvalitě povrchu vozovek, se dostáváme do neustálých střetů s vlastníky lesů, návštěvníky, turisty i dodavateli prací. Hlavním problémem je povrch krytu z penetračního makadamu, jehož předpokládaná životnost je pouze 5 – 7 let. Tento povrch byl preferován ve výstavbě lesní dopravní sítě v posledních 25 letech a bude ještě řadu let trvat, než se podaří alespoň lesní cesty typu 2L postupně převést na minerální betony či jiný typ vozovky umožňující jednoduchou a ekonomičtější úpravu po těžbě. I přes skutečnost, že v posledních letech vkládáme do těchto prací ročně více než 100 mil. Kč, zdaleka nedosahujeme na objem vytvořených zdrojů z odpisů lesních cest. Naším předpokladem je udržet investice do tohoto druhu dlouhodobého majetku na úrovni 125 až 135 mil. Kč.

Oproti situaci u lesních cest, kde samotné odpisy bohatě pokrývají tvorbu zdrojů na nové investice, je předpokládán vývoj investic do hrazení bystřin zcela opačný. Od roku 2000 sice již ministerstvo financí zavedlo částečné odpisování tohoto majetku, ale pouze jen minimální část z toho odpovídá platné legislativě. Odpisy v roční výši 2 – 9 mil. Kč vytvářejí pouze 5 % potřebných zdrojů. Do této oblasti je také směřována většina dotací ze státního rozpočtu. Naším předpokladem k udržení provozuschopného stavu koryt drobných vodních toků je realizace ročního objemu investic v hodnotě 150 – 200 mil. Kč. K tomu je však nutná dotace ze státního rozpočtu či fondů EU v minimální výši 60 – 120 mil. Kč. Na základě dosavadních zkušeností však plánujeme s postupným zvyšováním (podle možností podniku) vlastních zdrojů, a to až na dvě třetiny celkového objemu.

Ing. Zdeněk Cába, ekonomický ředitel

Ilustrační foto: M. Hain

- 2) Hospodaření přímo řízených lesních závodů LČR za rok 2003
- 4) Grantová služba LČR, s. p.
- 6) Nebezpečí kůrovce
- 8) Změni se vápněním půdní fauna?
- 9) Lesní právo - historie, současnost a budoucnost
- 13) Tetřivci
- 14) Druhé celostátní sčítání čápů černých v České republice
- 15) Čáp černý stálý obyvatel našich lesů
Spolupráce LČR s ornitology
- 16) Historická reforma bavorských státních lesů zahájena
- 19) Unie si chrání své bohatství, dřevo vozí odjinud
Welfare v novele zákona na ochranu zvířat
- 20) Nové knihy
- 22) Vybrané hospodářské ukazatele LČR na Intranetu!
KWF 2004
- 23) 36. EFNS - Francie - Pralognan la Vanoise
- 24) Silva Regina 2004
Spolupráce LČR se členy SEV Pavučina v roce 2004

foto obálka

1. strana:

4. strana:

ilustrační foto: J. Zumr
ilustrační foto: V. Stejskal

LESU ZDAR

Měsíčník pracovníků Lesů České republiky, s. p.

Adresa redakce:

LČR, s. p., Přemyslova 1106, 501 68 Hradec Králové
tel.: +420 495 860 265 (264)
fax: +420 495 262 391
e-mail: rezac@lesycr.cz

Vydává:

LČR, s. p., Přemyslova 1106, Hradec Králové 8
IČO: 42196451
Evidenční číslo Ministerstva kultury: 11416
ISSN 1214-4835

Redakční rada:

Předseda: Ing. Václav Lidický
Členové: Ing. Vlastimil Hudeček, Ing. Lubomír Dědek,
Ing. Jiří Kopic, Ing. Jaromír Latner, CSc.,
Ing. Pavel Starý, RNDr. Jiří Stonawski
Odpovědný redaktor: Ing. Jan Řezáč
Redaktor: Petr Grepl
Grafická úprava: CREATIVE DIRECTION

(Podepsané články nemusí nutně vyjadřovat stanovisko vydavatele.)

Tiskne:

Tiskárna Nové Město, s. r. o.,
Přetisk povolen.
(Uzávěrka příštího čísla 28. 4. 2004.)

Rg1-1994

www.lesycr.cz

Hospodaření

přímo řízených lesních závodů LČR
za rok 2003

Když se hovoří o hospodaření našeho státního podniku Lesy ČR, tak si každý představí lesní správy. Již méně si uvědomí, že součástí našeho podniku jsou i přímo řízené lesní závody (dále jen PŘZ) Židlochovice, Boubín, Konopiště, Kladská, Dobříš a semenářský závod Týniště. Jsou různé svými specifiky přírodně výrobních podmínek, dřevinou skladbou, kvalitou dříví a celospolečenskými funkcemi a veřejnými užitky, které lesy v daných oblastech poskytují. Tyto závody hospodaří na ploše 7,2 % výměry lesní půdy spravované LČR. Jednou z jejich hlavních funkcí je plnění zejména referenční funkce v oblasti nákladů, průměrného zpeněžení, prodeje dříví, ověřování technologií a další. Současně jde také i o posílení jejich podílu na rozvoji regionu.

Neustálý tlak ekonomického prostředí nás nutí i u těchto závodů přijímat opatření, která zajistí trvalý růst efektivnosti jejich hospodaření. Bez toho by totiž postupně ztratily svoje opodstatnění i referenční schopnost. Následující tabulka charakterizuje trendy vývoje u PŘZ.

Srovnání s rokem 1999 je zvoleno záměrně proto, že tento rok byl posledním rokem před uplatněním nového systému řízení pomocí ekonomických nástrojů řízení.

*Hospodářské výsledky PŘZ za rok 2003
ve srovnání s rokem 1999
– Index 2003/1999
– ve vybraných ukazatelích*

ukazatel	m.j.	skut. 1999	skut. 2003	Index
Výměra obhospodařované lesní půdy LZ	ha	107719	99625	0,92
HV celkem bez prodeje HIM	tis. Kč	10074	35170	3,49
HV celkem bez HIM jen LZ bez SZ	tis. Kč	14832	41568	2,80
HV z ostatních lesnických a nelesnických činností vč. PCV a Program 2000	tis. Kč	-31400	-8328	0,26
HV z lesnické činnosti celkem odvozený	tis. Kč	48064	37964	0,79
Průměrné zpeněžení dříví vč. vlastní spotřeby	Kč/m ³	1330	1168	0,87
Celkové ÚVN pěstební činnosti vztahené na m ³ realizovaného dříví	Kč/m ³	375	305	0,81
Celkové ÚVN těžební činnosti vč. odpisů a oprav a údržby lesních cest	Kč/m ³	838	782	0,93
Celkové ÚVN těžební činnosti bez odpisů, oprav a údržby lesních cest	Kč/m ³	736	680	0,92
HV z obhospodařovaného lesa vztahený na m ³ realizovaného dříví	Kč/m ³	105	78	0,74
HV celkem bez HIM jen LZ bez SZ	Kč/ha	138	417	3,02
HV jen z lesnické činnosti LZ bez SZ	Kč/ha	446	381	0,85
Průměrné zpeněžení dříví za vybrané skupiny sortimentů				
SM kulatina IIIA, IIIB, agregát – celkem	Kč/m ³	2016	1551	0,77
Vláknina – V. tř. – smrk	Kč/m ³	982	759	0,77
BK kulatina IIIA, IIIB – celkem	Kč/m ³	1690	1443	0,85
BK vláknina – RU – V. tř.	Kč/m ³	783	686	0,88
DB kulatina IIIA, IIIB – celkem	Kč/m ³	2433	2716	1,11
DB vláknina – RU – V. tř.	Kč/m ³	654	702	1,07

Ilustrační foto: J. Zumr

Ze srovnání dosažených výsledků za období let 1999 až 2003 je možno odvodit tyto závěry:

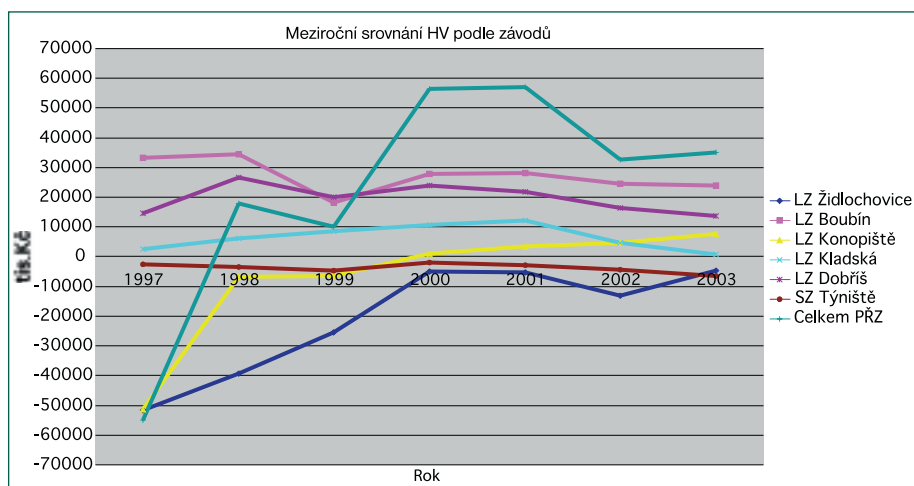
1. Výměra obhospodařované lesní půdy se u PŘZ zmenšila o 8 %.
2. Celkový hospodářský výsledek za všechny činnosti výrazně vzrostl díky výraznému snížení ztrát v ostatních činnostech provedením restrukturalizace.
3. Hospodářský výsledek z ostatních činností mimo pěstební a těžební činnost, ač vykazuje stále ztrátu, se zlepšil o 74 %.
4. Hospodářský výsledek z vlastní lesnické činnosti poklesl o 21 %, a to i přes snížení nákladů pěstební činnosti o 19 % a celkových nákladů těžební činnosti včetně infrastruktury o 7 %. Hlavním důvodem je pokles realizačních cen surového dříví a následný pokles průměrného zpeněžení o 13 %.
5. Průměrné zpeněžení celkem tak, jak je následně hodnoceno, je ovlivněno kvalitou a strukturou těžebního fondu, zastoupením a výtěžností jednotlivých sortimentů. Zejména u listnatých dřevin napadá výrazně nižší podíl kulatinových sortimentů v různé kvalitě a výrazně vyšší podíl rovnacího dříví. Významný je i podíl dřevin z celkové těžby.
6. Výrazný pokles realizačních cen se projevil zejména u smrku, kde průměrné zpeně-

žení SM kulatiny IIIA, IIIB a agregátu celkem, při podílu 21 % IIIB a 19 % agregátu, pokleslo za hodnocené období proti roku 1999 o 23 %. Stejný pokles byl i u VL SM.V roce 1999 dosáhly realizační ceny jehličnatých sortimentů svého vrcholu.V roce 2003 naopak dosáhly při prudkém poklesu pravděpodobně svého dna.

7. U listnatých sortimentů došlo k mírnějšímu poklesu průměrného zpeněžení u BK kulatiny IIIA, IIIB celkem i u BK vlákniny. Naopak u DB kulatiny IIIA, IIIB průměrné zpeněžení vykázalo nárůst, stejně jako u DB V. tř.

8. Pokles realizačních cen jehličnatého dříví byl způsoben výrazným poklesem cen řeziva na světových trzích, celkovou recesí a také zpevňujícím kurzem české měny.

Graf: Hospodářský výsledek bez HV z prodeje HIM podle závodů od r. 1997 až do r. 2003.

Graf ukazuje vývoj dosahovaného hospodářského výsledku podle jednotlivých závodů a celkem za všechny závody, a to od roku 1997 až do roku 2003. Vývoj v posledních letech naznačuje, že udržet dosaženou úroveň v hospodářském výsledku je, s ohledem na nepříznivé vlivy ekonomického prostředí, čím dál tím více složitější a náročnější.

Souhrnně je možno říci, že u přímo řízených závodů LČR i přes silné změny v ekonomickém prostředí, spočívající ve výrazném poklesu realizačních cen surového dříví, se část nepříznivých vlivů podařilo utlumit dalším snižováním nákladů v pěstební i těžební činnosti a zejména pak výrazným snižováním ztrátovosti v ostatních činnostech mimo hlavní lesní výrobu. Z toho pohledu je možno hodnotit výsledky přímo řízených závodů i přístup a osobní plné nasazení zejména řídicích pracovníků, kteří se na dosažených výsledcích aktivně podíleli, velmi pozitivně. Při hodnocení a posuzování výsledků PŘZ je nezbytné uvést, že tyto výsledky obsahují v nákladech a režiích jak složku výkonnou, kdy tyto závody přímo vykonávají veškeré práce vlastními pracovníky a drobnými živnostníky, tak také zabezpečují i oblast správy lesního fondu ve stejném rozsahu jako lesní správy LČR. Výsledky dosažené PŘZ jsou komplexně a zcela srovnatelné s většími

soukromými lesními majetky a dávají referenční obraz o celkové výsledné ekonomice obhospodařování lesních majetků ve vlastnictví státu za tyto PŘZ.

Semenářský závod v Týništi

Součástí PŘZ je také semenářský závod v Týništi, který ve své činnosti vykazuje ztrátu v hospodaření, jež je pokryta z kladného HV lesních závodů. SZ Týniště poskytuje na vysoké odborné úrovni i technologiích srovnatelných se světovou úrovní centrální službu v luštění a dlouhodobém skladování osiva i centrální obhospodařování genových zdrojů osiva, a to jak pro lesní správy LČR tak i pro ostatní vlastníky lesů. Je schopen v této oblasti uspokojit všechny požadavky. SZ zahájil provádění termoterapie žaludů, uskladnění bukvic zamražením a další. Pozitivní přechod českého lesnictví na přírodě blízké obhospodařování lesů s vysokým

ní, nastavené ekonomické parametry na období pěti let a návazná hmotná stimulace i vedením podniku daná existenční jistota. Podstatným prvkem posílení jejich vnitřní výkonnosti je v oblasti ekonomiky rozdělení hospodaření na lesnickou výrobu, kde výsledkem je nastavení diferenciální renty jako výsledek objektivizace potenciálních možností porostů ve výnosech i nákladech. Druhou částí jsou všechny ostatní lesnické a nelesnické činnosti, kde hlavním cílem je minimalizace ztráty v hospodářském výsledku v těchto činnostech. Ukazatele vycházející z nastavených ekonomických parametrů se stanovují ředitelům závodů na běžný rok po finančním vypořádání za uplynulý rok a tyto jsou v průběhu roku neměnné.

Významným nástrojem je diferenciální renta, která je výsledkem objektivizace nákladů pěstební činnosti, nákladů na lesní infrastrukturu a těžební činnost včetně ztěžujících vlivů a potenciálních možností ve zpeněžení těžebního fondu podle LHP. LZ Židlochovice, LZ Konopiště a SZ Týniště dostávají dotaci a LZ Boubín, Kladská a Dobříš odvádějí pravidelně měsíčně stanovenou výši diferenciální renty do centrálních podnikových zdrojů, a to bez ohledu na to, zda mají vytvořeny zdroje. Případná skutečná ztráta v HV dosažená v ostatních činnostech je závodům pokryta maximálně do výše předem objektivizované ztráty, a to až po ročním finančním vypořádání. To nutí závody tyto ztráty minimalizovat.

Nastavený systém byl zaveden od 1. ledna 2000. Po jeho čtyřletém úspěšném fungování byla na základě vyhodnocení provedena nová objektivizace, včetně nastavení nových ekonomických parametrů na období 2004 až 2008 s přijetím návazných ekonomických pravidel řízení.

Vedení podniku projednalo zpracovaný materiál dne 16. února 2004 a schválilo jeho uplatnění u přímo řízených závodů pro další období. Počítá také s využitím pozitivních zkušeností i v oblasti řízení lesních správ v rámci připravované ekonomické reformy.

Ing. František Kaňok, CSc., ředitelství LČR

Ekonomické nástroje řízení

Hlavním hnacím motorem u přímo řízených závodů jsou ekonomické nástroje říze-

Ilustrační foto: J. Zumr

Grantová služba

Lesů ČR, s. p.

Grantová služba LČR, s. p., vznikla k 1. 5. 2002 a jejím zajišťováním po stránce organizační a administrativní byla pověřena Agentura projektů obnovy lesa v Teplicích. Pracovní postupy Grantové služby LČR jsou dány jejím statutem, který je uveden na podnikovém organizačním systému INTRANET.

Dosud proběhla tři kola výběru témat a následně konkrétních výzkumných projektů – podzimní kolo 2002, jarní a podzimní kolo 2003. Ve veřejných soutěžích bylo vybráno 11 výzkumných projektů o celkovém finančním objemu 15,468 mil. Kč. V průběhu roku 2003 bylo již na zálohách za řešení výzkumných projektů vyplaceno 4,131 mil. Kč.

Podzimní kolo 2002

Organizační jednotky LČR předložily celkem 18 námětů pro výzkumnou činnost. Z nich bylo vybráno a vytvořeno sedm témat. Do veřejné soutěže se přihlásilo pět subjektů, které podaly celkem 16 nabídek. Přijato bylo šest projektů s celkovým finančním objemem 12,228 mil. Kč. Jedná se o projekty:

Studium využitelnosti entomopatogenních hub (*Deuteromyces*) v systému integrované ochrany smrkových porostů proti ploskohřbetce smrkové ve stadiu vajíček a prvních instarů

Řešitel: Ing. Eva Prenerová, CSc., Olešná; garant za Lesy ČR: Ing. Ladislav Půlpán. První rok řešení projektu byl úspěšný. Řešitelce se podařilo izolovat z housenic ploskohřbetky a z půdy celkem 47 kmenů entomopatogenních hub a spolu s kmeny nakoupenými vytvořila sbírku 55 virulentních kmenů. Vypracovala standardizovaný biotest pro testování kvality kmenů. Řešení bude pokračovat ještě čtyři roky.

Lesnické hospodaření v Jizerských horách

Řešitel: Výzkumný ústav lesního hospodářství a myslivosti Jiloviště – Strnady (tým pracovníků složený z mnoha výzkumných pracovišť); garant za LČR: v r. 2003 Ing. Vladimír Krchov, PhD., od roku 2004 Ing. Jaroslav Zezula. Jedná se o stěžejní projekt komplexního charakteru zahrnující analýzu změn prostředí, dosavadních postupů lesního hospodářství, plánu péče v CHKO Jizerské hory až po syntézu všech výsledků s návrhem řešení (potřeba změny rámcových směrnic hospodaření podle HS, potřeba meliorací, potřeba změny plánu péče, atd.). První rok řešení projektu probíhá úspěšně. Přijat byl již

V mrtvém porostu jsou vidět odolní jedinci smrku, kteří přežili imisní katastrofu, LS Jablonec n. N.; foto: redakce

Smrk pichlavý v Krušných horách, LS Horní Blatná; foto: redakce

dílčí realizační výstup „Návrh výchovných programů pro lesní porosty v hlavních HS v zájmové oblasti Jizerských hor a porovnání s dosažitelnou praxí“. Řešení projektu pokračuje ještě v r. 2004.

Poškození lesních porostů v oblasti Suchého a Anenského vrchu. Šetření příčin, návrh opatření.

Řešitel: Výzkumný ústav lesního hospodářství a myslivosti, Jiloviště – Strnady (spolupráce dílčích řešitelů i z jiných výzkumných pracovišť); garant projektu za LČR: Ing. Ladislav Půlpán. Řešení tohoto dvouletého výzkumného úkolu proběhlo v r. 2003 úspěšně. Zpracovány a předány byly mapové podklady poškození lesních porostů v řešené oblasti. Provedeny byly analýzy kvality výživy lesních porostů a obsahu zátěžových prvků jak v asimilačních orgánech, tak i v půdě. Na základě těchto podkladů byl zpracován návrh melioračních opatření I (Suchý vrch) a vápnění i hnojení bylo také v r. 2003 realizováno. Zpracována byla imisní zátěž a poškození epikutikulárních vosků na jehlicích. Řešení projektu úspěšně pokračuje.

Arachnoentomofauna stanovišť ovlivněných vápněním a hnojením a její dynamika

Řešitel: Mendelova zemědělská a lesnická univerzita v Brně, Fakulta lesnická a dřevařská (spolupráce dalších vědeckých pracovišť); Garant za LČR: RNDr. Jiří Stonawski. Jedná se o významnou práci směřující k objasnění vlivu půdoochranného vápnění a hnojení lesních porostů na půdní a epigeickou faunu. Hodnotí vliv vápnění a hnojení na skupiny fauny vybrané jako indikátory: střívkáři, pavoukovce, kroužkovce, půdní roztoče a další. Řešení projektu za r. 2003 je velmi úspěšné, s mezinárodním významem. V r. 2003 byla provedena literární rešerše – 523 odkazů z celé Evropy. V terénu byly provedeny odběry před vápněním. Vápnění zkusných ploch bylo realizováno v měsíci srpnu. Následně byly provedeny odběry vzorků po vápnění. Řešení projektu bude pokračovat ještě tři roky. Na základě poznatků z rešerše a vzhledem k významu projektu byl dále ještě rozšířen.

Změny obsahu prvků v porostech smrku, buku, jeřábu a břízy v průběhu roku

Řešitel: Výzkumný ústav lesního hospodářství a myslivosti, Jiloviště – Strnady; Garant za LČR: Ing. Tomáš Dohnanský. Projekt řeší vyhodnocení vývoje obsahu základních živin a zátěžových prvků v asimilačních orgánech a půdě v průběhu roku (po měsících). Rovněž má za cíl stanovení limitních obsahů živin v asimilačních orgánech dřevin a v lesních půdách, zhodnocení různých analytických metodik. V r. 2003 byly odebrány vzorky asimilačních orgánů a půdy v Jizerských horách a byla provedena část analýz a zpracování výsledků. Převzat byl dílčí realizační výstup „Limitní obsahy živin v asimilačních orgánech hlavních dřevin, zhodnocení analytických metodik“ a „Zhodnocení vývoje obsahu živin a zátěžových prvků v asimilačních orgánech smrku a buku“. Řešení projektu pokračuje úspěšně. Vzhledem k extrémnímu suchu ve vegetačním období 2003 bude pravděpodobně nutné ještě srovnání s dalším vegetačním období. Řešení projektu pokračuje v r. 2004.

Základy obnovy lesa v 8. LVS Hrubého Jeseníku s přihlédnutím k vlivům mikroklimatických a živinových poměrů stanoviště

Řešitel: Ekotoxa Opava, s.r.o.; garant za LČR: v r. 2003 Ing. Vladimír Krchov, PhD., v r. 2004 Ing. Kamil Beznoska. Projekt se zabývá detailním zjišťováním klimatických charakteristik v 8. LVS, doplňkovými měřeními klimatických charakteristik k postižení vlivu porostu a výškového gradientu, půdními a listovými analýzami na zkusných plochách, fytoecologickými šetřeními na zkusných plochách. Cílem je zpracování praktických doporučení a mapových výstupů (rámcové směrnice, meliorační opatření, technologie výsadby, atd.). Po počátečních problémech bylo řešení projektu v r. 2003 vcelku úspěšné. Řešitel prodloužil bez nároku na zvýšení nákladů měření klimatických charakteristik i na vegetační období 2005.

Výsadba buku Krušných horách, LS Litvínov; foto: redakce

Jarní kolo 2003

Organizační jednotky LČR předložily celkem 12 námětů pro výzkumnou činnost. Z nich byla vybrána a vytvořena čtyři témata. Do veřejné soutěže se přihlásily tři subjekty a podaly celkem pět nabídek. Přitom na dva tematické okruhy nepodal nabídku žádný subjekt. Přijaty byly dva projekty s celkovým finančním objemem 2,049 mil. Kč. Jedná se o projekty:

Revitalizace půdního prostředí valů v 7. LVS Krušných hor s návrhem dalších opatření pro obnovu lesa

Řešitel: Mendelova zemědělská a lesnická univerzita v Brně, Fakulta lesnická a dřevařská; garant za LČR Ing. Kamil Beznoska. Řeší specifický problém imisní oblasti Krušných hor – optimální technologii rozhrnutí valů vzniklých v minulosti při dozerové přípravě půdy, pro-

blematiku obnovy lesa a výživy sazenic na těchto plochách. Projekt byl zahájen úspěšně v srpnu 2003 a má trvání čtyři a půl roku. Po úspěšném oponování byl již převzat dílčí realizační výstup „Rešerše pro danou problematiku. Všeobecná fyzikálně chemická komparace současného stavu liniových valů s technologií bagrováním a s běžným edatopem hospodářského lesa“.

Optimalizace využití dřevní hmoty jako zdroje obnovitelné energie

Řešitel: LesInfo, a. s., České Budějovice; garant za LČR v roce 2003 Ing. Jiří Kopic, v roce 2004 Ing. Jaroslav Zezula. Jedná se o krátkodobý jednoroční projekt. Do řešení projektu je zahrnuto provedení analýzy trhu s teplem, vytýpování vhodných oblastí pro výrobu energie z dřevní hmoty, stanovení potenciální biomasy a její kvalita. Celý proces a možné varianty budou podrobeny ekonomické analýze a analýze SWOT. Projekt byl od počátku řešení (srpen 2003) provázen problémy. V současné době bude jeho realizovaná část ukončena a uzavřena. Dále bude rozhodnuto zda za změněných odbytových podmínek pro biomasu projekt předčasně ukončit nebo pokračovat s upraveným zadáním.

Podzimní kolo 2003

Organizační jednotky LČR předložily celkem osm námětů pro výzkumnou činnost. Z nich bylo vybráno a vytvořeno pět témat. Do veřejné soutěže se přihlásilo šest subjektů a podalo celkem osm nabídek. Vybrány byly tři projekty s celkovým finančním objemem 1,191 mil. Kč. Jedná se o projekty:

Optimalizace hydrologického režimu lužního ekosystému po antropických zásazích a její zapracování do zásad managementu na poleší Tvrdonice

Řešitel: Ing. Petr Prax, PhD., Brno; garant za LČR Ing. Jan Vybíral, ředitel LZ Židlochovice. Cílem dvouletého projektu je zpracovat a stanovit soubor manipulačních opatření na zavodňovacím systému pro optimalizaci hydrologického a vlhkostního režimu na území poleší Tvrdonice (LZ Židlochovice). V rámci řešení bude zkoumán hydrologický a vlhkostní režim lužního ekosystému a současný stav vybraných hydrocenóz jako indikátoru případného narušení lužního ekosystému. Výstup poslouží jako podklad pro vypracování manipulačního řádu.

Aplikace metodiky výpočtu převodních koeficientů objemu rovného dříví pomocí počítačové analýzy obrazu a její verifikace prostřednictvím elektronické přejímky a stanovení koeficientů podle dřeviny a sortimentů pro harvestorovou technologii

Řešitel: Mendelova zemědělská a lesnická univerzita v Brně, Fakulta lesnická a dřevařská; garant za LČR Ing. Kamil Beznoska. Cílem projektu je aplikace, verifikace a případná korekce vytvořené metodiky stanovení koeficientů pro zjištění objemů výřezů dříví uloženého v hráních po harvestorové technologii, za využití počítačové analýzy obrazu vytvořeného digitálním fotoaparátem. Verifikace bude provedena elektronickou přejímkou. Výstupem je soubor převodních koeficientů pro stanovení sortimentů a dřeviny. Projekt je krátkodobý, jednoroční.

Modely hospodářských opatření a úplných vlastních nákladů pěstební činnosti podle souborů lesních typů

Řešitel: Česká zemědělská univerzita v Praze, Fakulta lesnická a enviromentální; garant za LČR Ing. Zdeněk Čába, výrobně-technický ředitel LČR. Projekt řeší vypracování modelů hospodářských zásahů a kvantifikaci přímých nákladů pěstební činnosti v členění podle souborů lesních typů a lesních správ Lesů České republiky, s. p. Proveden bude výběr a analýza rozhodujících technických a ekonomických normativů, které mohou být využity pro ekonomické řízení organizačních jednotek LČR a pro jejich motivaci na plnění hlavních cílů státního podniku. Projekt je krátkodobý, jednoroční.

Řešení těchto tří projektů bylo zahájeno v lednu 2004. Dotazy o řešených projektech v případě potřeby zodpoví Agentura projektů obnovy lesa v Teplicích.

Ing. Vladislav Badalik, APOL Teplice

Nebezpečí kůrovce

v roce 2004

Nastupující kůrovcová gradace (a v některých oblastech až kalamita) nás překvapuje svou mimořádnou rychlostí. Gradace vznikla po dlouhých šesti letech klidu, ve kterých bylo historicky evidováno nejméně kůrovcového dříví – ročně včetně lapáků v průměru 150 tis. m³. Objem kůrovcového dříví 0,20 m³/ha, který je považován za základní stav, byl v uplynulém období s velkou rezervou dodržován na celém území ČR, s výjimkou části Slezska a severní Moravy, kde se vyskytuje lýkožrout severský a lesů sousedících s NP Šumava. Dva klimatické extrémy – mimořádné srážky, povodně v roce 2002 (např. Třeboňsko) a naopak extrémní sucha a vysoké teploty v roce 2003 (větší část naší republiky, zejména podhorské oblasti) rozběhly gradaci, která je mimořádně rychlá, a proto vzbuzuje oprávněné naše obavy.

Čím je očekávaná kalamita výjimečná oproti historickým kalamitám?

Hlavní rozdíl je v tom, že se rozvíjí v lesích, které jsou plošně oslabeny suchem. Poslední kůrovcové kalamity vznikly jako následek větrných polomů, tzn., že lesy po vyčištění od polomového dříví byly více méně zdravé s normální vitalitou a odolností proti kůrovcům. Dnes jsou lesy po loňském extrémním počasí celoplošně poškozené a jejich vitalita a odolnost proti kůrovcům je neobyčejně snížena. Tento stav nelze ani dobře napravit vytěžením oslabených stromů, protože naprostá většina stromů je příuškem oslabena a lesník nerozezná stromy méně či více extrémním počasím oslabené. Z historie kůrovcových kalamit máme jen dva podobné případy. Kůrovcovou kalamitu vyvolanou extrémně suchým rokem 1947 a kůrovcové kalamity v imisemi poškozených lesích.

Na příkladu těchto kalamit si musíme uvědomit mimořádnou obtížnost tlumení gradace a likvidace současné kalamity. Při likvidaci kůrovcové kalamity ze sucha 1947 byla velkým ochranným problémem atraktivita lapáků. Samozřejmě, že existovaly obrovské problémy organizační, pracovní a hospodářské (vysídlení pohraničí, nedostatek kvalitních pracovníků atd.), ale v porostech postižených suchem byly všechny stromy více méně atraktivní pro kůrovce, a proto pokácené lapáky nestahovaly kůrovce z porostů na lapáky tak dobře, jak na to lesníci byli zvyklí a naučení ze škol. Dalším problémem bylo, že k úhynu smrků stačily poměrně slabé nálety brouků.

Při kůrovcových kalamitách v imisních oblastech (hlavně v Jizerských horách v polovině 80. let) vznikala podobný problém. Vzhledem k plošnému poškození smrkových porostů imisemi byly lapáky často málo atraktivní, rychle zavadaly, nebo ještě častěji docházelo v kůře ke kvašení (lapáky přímo páchly). Tehdy se to řešilo masovým nasazením feromonových lapáků a někdy dovozem smrkových lapáků z nižších imisemi nepoškozených lokalit. Lesníci byli často při vyhledávání brouka dezorientováni, protože se brouk znovu neobjevil na kůrovcové stěně, jak předpokládali. Tam totiž vlivem postupujících imisí již stromy nebyly pro lýkožrouta atraktivní a objevil se uvnitř porostů, kde stromy nebyly imisemi tolik poškozeny.

Použil jsem tyto příklady proto, aby bylo jasné, že tlumit kůrovce při této gradaci nebude jednoduché. Zároveň si musíme přiznat, že v loňském roce jsme na mnoha místech reagovali pozdě a kůrovce nás předběhl hlavně svoji rychlostí vývoje a početním růstem populace. Máme ověřené příklady, kdy ze dvou zapomenutých vývrátů z roku 2002 kůrovec do konce září 2003 napadl 100 smrků. Rychlost vývoje jednotlivých generací je záležitostí počasí (hlavně teploty), početní růst populace však závisí hlavně na odolnosti smrku. To prognózuje, že i v tomto roce se musíme obávat mimořádně rychlé gradace, lépe řečeno kalamity.

Co musíme udělat a co děláme pro ztlumení gradace

■ V roce 2003 jsme provedli rekognoskační lety nad nejpostíženějšími oblastmi za účasti státní správy i odborných lesních hospodářů. Lety se osvědčily a v tomto roce jsou opět naplánovány.

■ Ministerstvo zemědělství vydalo Rozhodnutí (31. 10. 2003), které nařizuje vlastníkům lesů provést opatření v ochraně lesa a zároveň byly vydány doporučené technologické postupy při ochraně lesa proti kůrovcům.

■ Výzkumný ústav lesního hospodářství a myslivosti a Lesní ochranná služba provádí instruktáže vlastníků lesů, odborných lesních hospodářů, státní správy všech stupňů, vrchního státního dozoru, české inspekce životního prostředí.

■ Jsou upřesňovány postupy tlumení kůrovců v této mimořádné kalamitě způsobené suchem (lýkožrout severský.)

■ Na společných poradách MZe a MŽP se koordinuje a upřesňuje společný postup obou resortů.

Závěr

Na závěr je nutno naprosto otevřeně říci, že rozvoj gradace kůrovců v roce 2003 lesníci v naprosté většině případů nezavinili. Zároveň je nutno dodat, že dostatečná a kvalitní obranná opatření v roce 2004, tj. zejména vyčištění porostů od kůrovcového dříví do 31. března, včasné položení dostatečného množství lapáků, lapáčů, kvalitní a rychlá asanace kůrovcového dříví jsou hlavní a nejdůležitější úkoly lesníků a jako takové budou státní správou posuzovány.

Ing. Jaromír Vašíček, CSc., ÚHÚL Brandýs nad Labem

Lýkožrout smrkový

jako stálá hrozba hospodářským smrkovým lesům

Na světě je více než milion druhů hmyzu. Z nich pro lidstvo samotné nebo pro jeho hospodářský rozvoj znamená vážnou hrozbu jen několik desítek druhů a těm říkáme druhy škodlivé. V Evropě a Asii v mírném pásmu je jen několik stovek druhů kůrovců a pravděpodobně jen jeden druh je schopen změnit přírodu, zničit les během několika roků na území několika okresů nebo celého pohoří. Je to lýkožrout smrkový. I když z názvu příspěvku vyplývá, že stálá hrozba se týká hospodářských lesů, je nutné připomenout, že tento brouk ničí i lesy přírodě blízké s původní, nebo téměř původní druhovou skladbou.

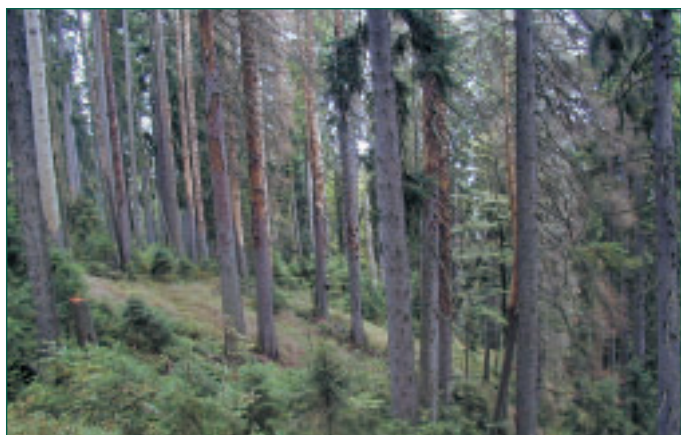
Kalamity v historii

Například poslední velká kůrovcová kalamita v Norsku na přelomu 70. a 80. let 20. století, které padlo za oběť přes 10 mil. m³ smrkových porostů, v jižním Norsku zničila lesní porosty v naprosto přírodné skladbě, s původními proveniencemi smrku, vzniklé převážně z přírodních obnov. Právě tak kalamita na Šumavě v 70. letech 19. století (o které píše Karel Klostermann) zasáhla porosty původní – přírodní, protože jiné tam v roce 1870 ani nerostly. Při této kalamitě bylo napadeno asi 7 mil. m³ smrkových porostů. Nebo kalamita na Vihorlatu na konci 50. let, kdy během krátké doby ze smíšených porostů smrk tlakem kůrovce úplně zmizel. Těchto příkladů je mnoho, zvláště obrovské kalamity jsou popsány ze Sibiře, případně z východních asijských pohoří (Altaj). Tam jsou popsány rozlohy kalamit ještě o řád větší (stov-

ky až tisíce km²). Tím jsem chtěl hned v úvodu zdůraznit nebezpečnost tohoto lýkožrouta pro hospodářské, ale i původní a přirozené smrkové lesy. To je dnes otázka velice zmedializovaná.

Gradace chroustů

Jen na okraj bych chtěl připomenout kampaň, opět mediální, která vznikla proti záměru lesníků připravit se na gradaci chroustů odzkoušením několika obranných zásahů. Dosud bylo ošetřeno jen pár stovek ha. Letos chceme ošetřit další technologii zase jen několik set ha (také biologickým preparátem). V médiích se však objevily články od renomovaných autorů (MZLU Brno, ČAV – Entomologický ústav), ve kterých se píše, že gradaci chrousta způsobili lesníci používáním pesticidů a umělých hnojiv a tím porušili rovnováhu v přírodě, především v půdě. Zde je nutné jen připomenout, že za Rakouska – Uherska byla v zákoníku předepsána povinnost sbírat chrousty a vyplácet za ně krejčary, protože bylo více zkušeností o tom, že chroust může zničit zemědělskou úrodu v celých župách. Samozřejmě, že pesticidy v té době neexistovaly a ledek, který se do c. k. ríše dovážel, se využíval jen na výrobu střelného prachu, a přesto se „chroustí záplava“ čas od času jako Boží trest objevovala.

Porušení přírodní rovnováhy

Lesníci uznávají, že rovnováha v přírodě na celé Zemi je významně porušena, že toto porušení způsobil člověk svým přemnožením a také touhou po kořisti, po maximálním a rychlém zisku. V tomto století není pro lidstvo důležitějších úkolů než výkyvy ve zmiňované nerovnováze tlumit a napravovat. Měl by to být hlavní úkol nadnárodních institucí (OSN, FAO) a je jistě důležitější než závodění o Mars. Tak to ale ve světě chodí, že hlavní problémy se zastrkují do ústraní a do popředí se vystrkují posvátná hesla typu „dobyť Svatého hrobu je prvořadý úkol křesťanského světa“ nebo „stát je nejhorší hospodář, proto je třeba se státního majetku zbavit“. Již se neříká, že i u našich sousedů například státní lesy hospodaří dobře a dokonce jsou povinni hospodařit vzorově. Je třeba se na tato hesla podívat také z druhé strany a hned se objeví chamtivost, ona rudimentální touha po kořisti, dnes nazývaná deetizací, restrukturalizací atd. Před několika lety jsem na podobném, ale ještě slovnějším setkání slyšel výzvu lesníka po privatizaci státních lesů, kterou podporoval opět posvátným argumentem: „Chcete, aby to shrábl Němci?“

Proč se takto široce zmiňují o problémech na první pohled nesouvisejících s kůrovcovou kalamitou? Protože rychlost zpracování je také závislá na ceně základních smrkových sortimentů a byli jsme již svědky, jak se tyto ceny v minulosti nelogicky pohnuly. Nebo například také proto, že lesníci byli v médiích nazýváni „dřevožrouty“ a nebo proto, že čím bude kalamita větší, tím více klesnou ceny a zbohatnou jiní. Také proto, že před časem byl v médiích používán argument: „kůrovcová kalamita neexistuje, tu si vymysleli lesníci, aby mohli těžít“.

Kalamita 2004

Nyní tedy k vlastní kalamitě, kterou v tomto roce očekáváme. Hned zpočátku je třeba říci, že lesníci za gradaci v roce 2003 nemohou. Podle statistiky i našich zjištění byl stav ve smrkových lesích již několik let (přibližně od r. 1998) velmi dobrý. Na celém území ČR (mimo

ŠUNAP) přepočteno na 1 ha smrkových porostů, se průměrně ročně ve zmiňovaném období vyskytovalo cca 0,14 – 0,18 m³ kůrovcového dříví, což odpovídá základnímu stavu kůrovce.

V roce 2003 však extrémní počasí výrazně snížilo vitalitu smrkových porostů. Extrémně vysoké teploty a nedostatečné množství srážek ve vegetačním období pro naši zeměpisnou šířku naprosto neobvyklé způsobily, že na části našeho území, hlavně v chlumních a pahorkatinných oblastech vzniklo na několik měsíců klima odpovídající například střednímu Turecku. Průměrné denní teploty byly o 1,5 – 2,0 °C vyšší než dlouhodobý průměr a naopak srážky dosahovaly jen 10 % dlouhodobých měsíčních normalů.

To se muselo nutně odrazit ve zdravotním stavu nejen smrkových porostů. Podobně reagovaly i borové porosty, velmi viditelné změny jsou například na borovici černé. V některých oblastech situace zkomplikovaly ještě povodně a dlouhodobé záplavy v lesích v roce 2002. Proto měl v roce 2003 kůvec mimořádně usnadněné podmínky pro gradaci. Téměř ve všech polohách se vyvinuly tři generace, včetně sesterských pokolení. Mimořádnost byla hlavně v tom, že jen několik desítek brouků stačilo strom zahubit, a že při obsazování nových stromů byly ztráty na počtech invazních brouků velmi malé. Přepočtem obsazených stromů 1., 2., a 3. rojením je pravděpodobné, že na 1 opuštěný strom by asi nestačilo položit jen 1 – 2 lapáky. Jsou známy případy, kdy z jednoho nebo dvou zapomenutých vývrátů z listopadu 2002 vzniklo během roku 2003 i sto kůrovcových souší.

Vzhledem k nízkému kůrovcovému základu byly následky 1. a částech i 2. rojení snadno přehlédnutelné. Teprve v srpnu 2003 a září 2003 se objevily kůrovcové souše. Během posledních měsíců roku 2003 byla naprostá většina kůrovcového dříví zpracována a během ledna a února 2004 se kůrovcové stromy objevují již méně často. Mohlo by se to vysvětlit i tím, že mimořádně suché a teplé počasí, které bylo ještě v říjnu a listopadu 2003 urychlilo barevné změny napadených stromů, takže jsme je objevili a zpracovali. Samozřejmě, že je to jen hypotéza a únor 2004 a březen 2004 ukáží, zda se blíží la pravdě. Byla by to asi nejlepší varianta.

My se však musíme připravit na variantu nejhorší. Ta vychází z toho, že oslabení extrémním suchem a teplem se projeví hlavně až v tomto roce. A že podobně jako v letech 1947 a 1948 nebudou lapáky dobře fungovat. Je to způsobeno tím, že v porostech je velká část stromů suchem natolik oslabena v různém stadiu vadnutí, že jejich primární atraktanty „přebíjejí“ vůni lapáků. Při tom není možné z hlediska pěstebního, provozního, atd. všechny tyto vadnoucí stromy odstranit. Mimo to jejich stupně vadnutí, či atraktivitu pro kůrovce nemůže lesník ani přesně odlišit.

S podobnou situací jsme se setkali i při imisních škodách, kdy lapáky byly často velmi málo obsazované a kůvec si vybíral uvnitř porostu „zdravé skupinky stromů“. Tehdy se to například řešilo dovozem atraktivních kmenů z nižších, imisemi méně poškozených poloh. Dnes bychom se asi měli pokusit atraktivitu lapáků zvýšit feromony.

Na velkém území Severní Moravy a Slezska se musíme připravit na nejhorší variantu z jiného důvodu. Tam se kalamitně přemnožil na mnoha lokalitách vedle lýkožrouta smrkového i lýkožrout severský. Tento druh však na lapáky nereaguje a ani feromony nejsou tak účinné ve srovnání s lýkožroutem smrkovým. Tam pomůže jen soustavné vyhledávání napadených stromů, jejich okamžité pokácení a odvoz, případně asanace.

Závěr

Kromě praktických opatření se budeme snažit proniknout do médií a opakovaně upozorňovat na letošní kalamitní nebezpečí kůrovce. U velkých vlastníků lesů nepředpokládáme tak výraznou gradaci kůrovců hlavně proto, že operativnost a profesionální úroveň personálu byla prověřena při poslední kalamitě v polovině 90. let. Podle neúplných údajů bylo v roce 2003 zpracováno přes 1 mil. m³ kůrovcového dříví. Oproti roku 2002 tedy byl zpracován pětinasobek. Prognóza pro rok 2004 je velmi složitá, ale objem kůrovcového dříví by neměl překročit 2 mil. m³. To by umožnilo kvalitní zpracování dřeva bez znehodnocování na skládkách a výrazně by tento objem neměl ovlivnit ani cenovou politiku.

Ing. Josef Balek, Ministerstvo zemědělství ČR

Pozn.: Příspěvky zazněly na 28. Setkání lesníků tří generací 19. 2. 2004

Vápnění vrtulníkem HUGHES 500D/E

Změní se vápněním — půdní fauna?

Vápnění lesních porostů představuje jedno z opatření, které může přispět k revitalizaci v imisních oblastech narušeného půdního prostředí především dlouhodobým vstupem kyselých srážek a navažujícím procesem zakyselení půdy, vyplavení živin, ale i ústupem některých skupin bezobratlých živočichů podílejících se na dekompozičních procesech a úrodnosti lesních půd. Na položenou otázku v titulku příspěvku by mohl odpovědět výzkum „Arachnoentomofauna stanovišť ovlivněných vápněním a hnojením a její dynamika“ zadaný prostřednictvím Grantové služby LČR jako konkrétní forma podpory lesnického výzkumu ze strany LČR, s. p. Od aplikace dolomitického vápence na rozsáhlých územích se očekává pokles kyselosti v humusové i minerální vrstvě půdy, změna chemických vlastností, navýšení zásob živin a prohloubení mineralizačních procesů v půdě.

Živočichové obývající půdu lesních porostů i její povrch představují důležitou složku lesních ekosystémů, neboť jsou v postavení především dekompozitorů organické hmoty, ale i škůdců např. kořenového systému. Současně se stávají potravou střevlíků, rejsků, divočáků apod. Přestože půdní fauna je velice pestrá (háďátka, roztoči, žížaly, rousky, mnohonožky, stonožky ale i pavouci, sekáči, chvostokoci, střevlíci, drabčáci a další) a často početná, pozornosti lesníka uniká.

Studie o dopadu imisí na lesy Skandinávie, Německa a dalších postižených oblastí ukazují, že neodumíraly pouze lesní porosty. Měnila se jejich dřevinná skladba, světlostní a mikroklimatické podmínky, zabuřnění a pod vlivem narůstající kyselosti i kompozice půdní fauny. Dosavadní poznatky o fauně z našich imisních oblastí jsou zcela nedostatečné, přesto lze vyslovit hypotézu, že v průběhu padesátiletého imisního vlivu např. v Krušných horách nastal posun v půdním společenstvu k acidotolerantním druhům.

Stonožky a mnohonožky

Stonožky a mnohonožky se běžně vyskytují v půdě, kde se živí zbytky rostlin a podílejí se na tvorbě humusu. Zabuřnění ovlivňuje tuto skupinu příznivě, neboť se zvyšuje množství rostlinného opadu a vytváří se pro ně vhodné mikroklima. Po vápnění se početní zastoupení stonožek s odstupem 4 – 6 let může zvýšit v důsledku dostupnosti vápníku pro zpevnění pokožky a potřebné poréznosti půdy, k níž přispívají četné chodby vznikající z narůstající aktivity žíhal po vápnění.

Panciřníci

Panciřníci jsou půdní roztoči, jejichž množství může dosahovat až milionu jedinců na m². Živí se dravě nebo jsou vázáni na mycelia hub a jsou schopni rozkládat celulózu. V imisemi postižených lokalitách je

přes zvýšení počtu jedinců některých druhů obecně registrován jejich celkový ústup. Například v Krušných horách pokleslo množství druhů o 35 % a početní zastoupení o 70 %. Vápněním se mění množství i druhové spektrum panciřníků v průběhu 2 – 10 let. Některé druhy nereagují, sametkovci a druhy živící se hyfami hub ustupují a počet čmelíkovců, jimž se rozšiřuje potravní nabídka (háďátka, rousky), se zvyšuje.

Chvostokoci

Chvostokoci, kterých u nás žije 324 druhů z 3500 známých, tvoří jednu z nejvýznamnějších částí půdní fauny (edafonu) podílející se na rozkladu zbytků rostlin. Jestliže ve smrkové hrabance horského lesa se uvádí 80 tis. jedinců, pak ze švédských lesů pochází údaje o 280 tis. jedinců na 1 m². Poškození společenstva chvostokoků provází hromadění organického materiálu na půdním povrchu. Širokému druhovému spektru odpovídá i ekologická adaptabilita na půdní prostředí. Okyselování půdy i vápnění je možné považovat za faktory, které ovlivní druhové složení společenstva chvostokoků. V listnatých lesích je obecně výrazně nižší početnost chvostokoků než v jehličnatých. V dlouhodobém horizontu lze očekávat nejen dílčí změny vyvolané vápněním, ale především dřevinným spektrem, příslušným typem opadu a přirozené kyselosti.

Žížaly

Žížaly náleží k makrofauně s výrazným vlivem na dekompozici rostlinného opadu a koloběhu živin, „hnojení“, neboť vyprodukují 3,5 – 7 kg/m² trusu, přispívají k provzdušnění půdního profilu a průniku vody utvářením kanálků. Z hlediska potravní vazby se člení na dvě skupiny: detritofágní (živí se odumřelou organickou hmotou) a geofágní (pohlcují půdu a trávi v ní obsažené organické zbytky a mikrofloru). Podle místa výskytu v půdním profilu existují druhy povrchové (soustředěné v hrabance a opadu), podpovrchové (vstupující k minerální půdě) a hlubinné (pronikající v závislosti na typu půdy do značných hloubek).

1

2

4

Obr. 1: Chvostokoc *Folsomia candida*
Obr. 2: Zemní past v porostu po aplikaci 6 t/ha dolomitického vápence
Obr. 3: Stonožka *Lithobius forficatus*
Obr. 4: *Aporrectodea caliginosa*

Okyselování lesních půd a jím vyvolaný nežádoucí pokles celkového množství (biomasy) a druhové rozmanitosti žížal, může zapříčinit výrazné zpomalení dekompozičních procesů. Mezi druhy snázející kyselé půdy smrkových porostů se řadí *Dendrobaena octaedra*, *Dendrodrilus rubidus* a *Aporrectodea caliginosa*. Před zakyselem se v horských a podhorských lesních porostech zpravidla vyskytují společenstva 2 – 4 druhů žížal, která se postupně mění v jednodruhové společenstvo, neboť vysokou aciditu lesních půd nesnáší ani výše uvedené druhy.

Aplikace vápence pozitivně ovlivňuje půdní bakterie, které biochemicky rozkládají opad a zlepšují potravní nabídku žížal, reagují výrazným zvýšením svých populací a přispívají k postupné regeneraci narušené i degradované půdy. Pozitivní vliv žížal na úrodnost půd spočívá ve zvýšení mineralizace živin, provzdušnění, obohacení trusem a zvýšení obsahu metabolických produktů podobných hormonům. Na vápněných plochách dochází k nárůstu počtu jedinců všech přítomných druhů žížal. Ve smrkových porostech po vápnění zvýšená aktivita žížal přispěla ke změně humusové formy ze surového modelu na dynamický mul. K dlouhodobému zlepšení životních poměrů žížal kromě vápnění může přispět přítomnost listnáčů a půdní vegetace.

Mravenci

Velikostní frakce vápence nad 0,09 mm používané v ČR nevyvolávají u mravenců zvláštní reakce. Zahraniční pokusné aplikace mikromletého vápence (0 – 0,09 mm) však negativně působily na vodní režim, dýchání, orientaci a pohybovou aktivitu mravenců, způsobují jejich zvýšenou agresivitu a mortalitu. Mraveniště zasažená mikromletým vápencem mravenci přestěhovali do nezasazených oblastí.

Závěr

Výzkum půdní fauny byl zahájen v r. 2003 v území LS Litvínov, kde v porostech břízy lokality Buttersteig a Loučná po aplikaci 1,5 – 3 – 6 t/ha drceného dolomitického vápence bude metodou zemních pastí, fotoeklektorů a půdními odběry sledována půdní i epigeická (povrchová) fauna a hodnocen dopad rozdílné dávky vápence na druhové a početní zastoupení některých významných skupin bezobratlých. Zvláštní pozornost bude věnována v širším regionu Krušných hor nejvýznamnější složce půdní makrofauny – žížalám.

Emanuel Kula, David Matoušek, MZLU Brno

Lesní právo

- historie, současnost a budoucnost

Seminář pořádaný u příležitosti 250. výročí vydání Tereziánských lesních řádů pro Čechy a Moravu a 152. výročí vydání císařského patentu č. 250/182 ř. z.

II. ČÁST

Vážení čtenáři, přinášíme Vám druhou část výběru referátů ze semináře pořádaného Českou lesnickou společností, Lesnickou a dřevařskou fakultou MZLU v Brně a Lesy České republiky, s. p.

Vliv vstupu do EU na české lesní právo

JUDr. Ing. Martin Flora, Dr.

Orientace na vstup do Evropské unie se stala jedním z vůdčích principů naší polistopadové zahraniční politiky. Od samého počátku procesu začleňování naší země do struktury EU byl v souvislosti s řadou předpokladů, které musíme před vstupem nezbytně splnit (existence svobodného trhu, hospodářská vyspělost, makroekonomické ukazatele atd.) zmiňován i jeden stejně významný předpoklad

– kompatibilita čili slučitelnost našeho práva s právem Evropských společenství. To vše se samozřejmě týká i předpisů, upravujících oblast lesního hospodářství.

Vliv evropského lesního práva na lesní právo tuzemské bylo možno donedávna charakterizovat jednoduše jako vliv nepřímý, evropské lesní právo mělo v případech, kdy bylo formálně vyjádřeno v textu nařízení a směrnic, povahu materiálního pramene práva, tj. bylo příčinou, pro kterou byly měněny tuzemské předpisy. Tento vliv samozřejmě přetrvává i po začlenění ČR do Evropské unie a projeví se zejména u směrnic, které jsou ze své povahy určeny k tomu, aby byly promítnuty do vnitrostátních právních řádů členských států.

Evropské lesní právo se od 1. května 2004 (a s ním celá masa evropského práva, tzv. *acquis communautaire*) stane přímou součástí našeho právního řádu a prostřednictvím zásady přímého účinku a nadřazenosti evropského práva začne i bez nutnosti transformace přímo ovlivňovat naše životy a mimo jiné i způsob hospodaření v našich lesích. Předmětem zájmu v dalším textu budou pouze změny, které vstup do EU vyvolal u předpisů, jejichž původcem jsou vnitrostátní orgány zákonodárné nebo výkonné moci, přičemž reálný dopad lze vysledovat zejména v oblasti rostlinolékařské péče, lesního reprodukčního materiálu a klasifikace surového dříví.

Rostlinolékařská péče

Rostlinolékařská péče je v evropském právu vtělena zejména do směrnice Rady č. 77/93/EHS z 21. prosince o ochranných opatřeních proti introdukci škodlivých organismů napadajících rostliny nebo rostlinné produkty do členských zemí, koncepčně jde o provádění jednotného systému kontroly zavedením unifikovaných fytosanitárních certifikátů. Do českého práva byla tato směrnice promítnuta v podobě přijetí zvláštního zákona č. 147/1996 Sb., o rostlinolékařské péči a jejich prováděcích předpisů, přičemž všechny předpisy mají všeobecnou věcnou působnost, tj. nevztahují se pouze na lesní dřeviny, ale na všechny rostliny bez rozdílu.

Tišnovsko - krajina po tisíciletí obdělávaná člověkem; foto: redakce

Reprodukční materiál lesních dřevin

Tato oblast je nepochybně nejvýznamnější a nejsilnější pečeti, kterou evropské právo zanechalo na tváři lesního práva u nás. Důvod tohoto stavu je Směrnice rady č. 1999/105/ES o obchodu s reprodukčním materiálem lesních dřevin, jejíž ustanovení byly členské státy povinny transponovat do svých právních řádů do 1. 1. 2003. Do našeho právního řádu byla směrnice promítnuta přijetím zvláštního zákona č. 149/2003 Sb., o uvádění do oběhu reprodukčního materiálu lesních dřevin lesnický významných druhů a umělých kříženců, určeného k obnově lesa a k zalesňování, a o změně některých souvisejících zákonů. Tento zákon má od právní úpravy platné do 31. 12. 2003 některé podstatné rozdíly, například:

■ Zákon č. 149/2003 Sb. upravuje právní vztahy vznikající při obchodování s reprodukčním materiálem lesních dřevin, který je určen k obnově lesa a zalesňování. Obchodování je definováno poměrně široce pojmem „uvádění do oběhu“. Reprodukční materiál lesních dřevin určený sice k obnově lesa a zalesňování, ale nepoužitý k obchodování, a reprodukční materiál lesních dřevin určený pro nelesnické účely či účely šlechtitelské, výzkumné a pokusné, ustanovením zákona č. 149/2003 Sb. nepodléhá.

■ Zákon č. 149/2003 Sb. důsledně přebírá terminologii používanou směrnicí č. 1999/105/ES, což má za následek jak některé změny v terminologii používané dosavadními právními předpisy, tak i zavedení pojmů v českém lesním právu nových.

■ Ustanovení směrnice č. 1999/105/ES se týká pouze v ní taxativně vyjmenovaných druhů dřevin, jejichž společným znakem je zvýšený význam pro lesní hospodářství v členských státech EU. Zákon proto požadavky stanovené směrnicí bezesbýtku přebírá pouze pro tyto druhy, ke kterým byly přiřazeny ještě dva pro tuzemské lesní hospodářství významné druhy jilmu; takto rozšířený výčet druhů je uveden v příloze zákona (tzv. druhový seznam).

■ Reprodukční materiál druhů uvedených v druhovém seznamu může být uváděn do oběhu pouze v případě, že pochází z úředně uznaných zdrojů. Zdroje reprodukčního materiálu se uznávají k získání reprodukčního materiálu čtyř kategorií, a to kategorie identifikovaný, selektovaný, kvalifikovaný a testovaný. V řízení o uznání bude využíváno odborných služeb VÚLHM, který plní funkci tzv. pověřené osoby.

■ Uzané zdroje reprodukčního materiálu jsou v souladu s požadavky směrnice č. 1999/105/ES centrálně evidovány v Rejstříku uznaných zdrojů reprodukčního materiálu, který je veřejně přístupný. Údaje z rejstříku jsou k dispozici Evropské komisi.

Od vstupu zákona č. 149/2003 Sb. v účinnost uplynula dosud příliš krátká doba na to, aby mohly být označeny a definovány všechny problémy, které jsou spojeny s jeho praktickou aplikací. Je zřejmé, že nová právní úprava přinejmenším zvýší administrativní zatížení osob, které s reprodukčním materiálem obchodují a ovlivní i hospodaření v lesích, neboť zatímco smysl dosavadní právní úpravy byl spatřován ve stanovení pravidel použití reprodukčního materiálu na konkrétní lokalitě (tj. pravidla přenosu reprodukčního materiálu), je posláním zákona č. 149/2003 Sb. liberalizovat obchod s reprodukčním materiálem a odstranit všechny překážky, které brání jeho svobodnému pohybu po území jednotného vnitřního trhu zemí EU. České úřady budou muset adresátům nového zákona srozumitelně vysvětlit podstatu popsaného rozdílu. Podstatně složitější však bude vysvětlit zástupcům Evropské komise, že je důvodné zachovat i nadále v platnosti pravidla pro použití reprodukčního materiálu na konkrétním stanovišti. Z dlouhodobých poznatků lesnických věd je totiž přínos z takového postupu pro zdravotní stav a celkovou odolnost lesních porostů větší než nevýhody, které plynou z omezení volného pohybu reprodukčního materiálu.

(Pozn. red.: Určitá omezení dovozu reprodukčního materiálu jsou v některých členských zemích EU zakotvena v jejich právních řádech, např. v Rakousku to je § 15 - 17 ve vyhlášce k Zákonu o obchodu s reprodukčním materiálem 2002, BGBl. I Nr. 110.)

Klasifikace surového dříví

Třetí z oblastí, upravených evropským lesním právem, která si vynutila tuzemskou právní úpravu, je klasifikace surového dříví. Úprava vychází ze v současné době již zastaralé směrnice č. 68/89/EHS, jejímž cílem je zavést jednotný způsob třídění surového dříví pro celý vnitřní trh Společenství, přičemž použití takto zavedeného třídícího systému je navenek prezentováno označením „klasifikováno podle EHS“. Úprava byla realizována vyhláškou č. 391/2003 S. s účinností od 1. 4. 2004, přičemž nejdůležitější se jeví tato zásada: Vyhláška umožňuje osobám, které obchodují se surovým dřívím, aby i nadále využívaly v současnosti používané systémy třídění surového dříví, zejména systémy upravené v technických normách, nebo systémy jiné, které vzniknou v budoucnu. Systém třídění zaváděný vyhláškou je tedy nepovinný a použije se pouze v případě, kdy se kterýkoliv z dodavatelů rozhodne uvést na trh dříví s označením „klasifikováno podle EHS“.

Lesy nad Tišnovem; foto: redakce

Další oblasti

Zejména z důvodu rozšiřujícího se počtu společných politik EU je lesní hospodářství nuceno respektovat též regulace, týkající se lesního hospodářství jen zprostředkovaně. Vedle společných pravidel pro uplatňování a stanovení výše DPH, jejichž vliv zejména na tzv. cash flow lesních podniků sledujeme již nyní, je takovou oblastí evropského práva, která prioritně slouží k dosažení společných cílů v jiné oblasti, než je lesní hospodářství, soubor pravidel týkající se vytvoření soustavy zvláště chráněných území Natura 2000. Jeho základem je dvojice směrnic, směrnice č. 79/409/EHS o ochraně volně žijících ptáků a směrnice č. 92/43/EHS o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin. K transpozici do českého právního řádu má dojít novelizací zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny.

Návrhy novely ze strany ministerstva životního prostředí, připravované bez účasti veřejnosti, předpokládají, že soustava Natura 2000 bude v České republice vytvořena silou úředních rozhodnutí, aniž by o obsahu či rozsahu předpokládaných hospodářských omezení byly osoby les vlastníci nebo v lese hospodařící či jej spravující předem povinně informovány, aniž by s nimi byl předem projednán, předem dohodnut či schválen rozsah těchto omezení. Předkladatel navíc návrh předložil k projednávání podle § 90, odst. 2 zákona č. 90/1995 Sb., o jednacím řádu Poslanecké sněmovny, což neumožňuje předkládání jakýchkoliv pozměňovacích návrhů výjma návrhů na opravu data účinnosti, tiskových, legislativně technických a gramatických chyb. Ze způsobu jednání ministerstva životního prostředí při přípravě zákona je tedy zřejmé, že některé tuzemské orgány veřejné moci se cítí být více než svým vlastním občanům zavázány orgánům Evropské unie.

Závěr

Vstup České republiky do Evropské unie se do českého lesního práva promítá dvojím způsobem. V první řadě v podobě povinnosti ČR harmonizovat vlastní právní řád s právem evropským, což spočívá zejména v povinnosti transpozice směrnic upravujících oblast lesního hospodářství; zejména touto problematikou se zabývá předchozí text. Ve druhé řadě se dnem vstupu ČR do EU stane evropské lesní právo přímou součástí práva tuzemského.

Nutno konstatovat, že dosavadní zkušenosti se změnami vyvolanými vstupem do EU jsou namnoze negativní, neboť české lesní právo je z důvodů harmonizačních povinností měněno převážně právě jen za účelem splnění této povinnosti bez očekávání jakýchkoliv kladných praktických dopadů prováděné změny (např. v oblasti klasifikace surového dříví), z části pak způsobem, který dosavadní právní vztah posouvá v některých ohledech vývojově zpět (např. v oblasti

nakládání s reprodukčním materiálem lesních dřevin). V některých případech je pak časová tiseň vyvolaná blížícím se vstupem do EU využívána k silovému prosazení předpisů, jejichž potenciální významné negativní dopady na adresáty těchto předpisů jsou předkládatelům lhostejné; harmonizační povinnosti jsou pak (např. v případě Soustavy Natura 2000) plněny zcela bezhlavě, jen aby bylo do 1. 5. 2004 možno příslušnou kolonku přístupového scénáře odškrtnout jako splněnou.

Nezbývá proto než vyjádřit naději, že další zkušenosti s evropským lesním právem, zejména s využitím podpůrných mechanismů vytvořených Evropskou unií, v řadách lesníků počet eurooptimistů rozšíří.

Očekávaný vývoj lesního zákonodárství z pohledu ústředního orgánu státní správy lesů *Ing. Jaromír Vašíček, CSc.*

Ministerstvo zemědělství se hlásí k tomu, že se stane místem, kde se budou potkávat názory různých zájmových skupin a bude místem, kde se bude vyjednávat konsensuální řešení protichůdných názorů. Naší snahou bude vyjednat mezi odbornou lesnickou veřejností takovou podobu lesního zákona, která bude vyhovovat více či méně všem, nebo alespoň většině názorových proudů. Ministerstvo zemědělství při zpracování návrhu lesního zákona bude vycházet z následujících podkladů:

Státní lesnická politika

Dlouhodobé cíle státní lesnické politiky jsou v zásadě stejné od politických změn v roce 1989. To co se mění, jsou způsoby, metody a nástroje k jejich dosažení. Základním materiálem, který se týká naplňování dlouhodobých cílů je Národní lesnický program.

Zkušenosti s desetiletým fungováním stávajícího lesního zákona MZe očekává, že s názory a podklady, jakým způsobem se stávající zákon osvědčil a v čem se případně neosvědčil, přijdou jednotlivé skupiny vlastníků, státní správa, podnikatelé v lesním hospodářství a případně další. MZe zadá vypracování podkladových studií v tomto smyslu tak, aby byly jejich závěry k dispozici v době projednávání.

Výsledky inventarizace lesů

Inventarizace lesů je v novodobé historii unikátním souborem dat a informací o lesích v ČR. Diskuse mezi odbornou lesnickou veřejností by měly být vedeny na základě faktů, na základě objektivních veličin, ne na názorech postavených na spekulacích.

Lesnická strategie EU

Tzv. pan-evropský proces o ochraně lesů v Evropě je aktivita, která zahrnuje snahu signatářských států obhospodařovat lesy tak, aby byly užitečné k dispozici i budoucím generacím. Tento princip trvalosti je zakotven jako stěžejní i do českého lesního zákona. Dalším procesem je lesnická strategie EU jako základní dokument rámcového charakteru, který je právně nezávazným dokumentem zahrnující jak věcnou podstatu výše zmíněného pan-evropského procesu, tak sociálně ekonomické vazby lesnictví a evropské společnosti. Vliv na lesnictví lze očekávat v příležitostech získání finančních prostředků. Tam, kde bude nutný k jejich získání zákonný podklad, lze předpokládat i odraz v naší lesnické legislativě. Pro zpružnění těchto procesů se jeví jako optimální cesta vládních nařízení.

Lesní právo v evropských lesnických srovnatelných zemích

Na neregulovaném trhu se dřívím budou vítězit producenti, kteří dodají na tento trh 1 m³ dříví s nejnižší cenou. Tuto cenu limitují vložené náklady. Náklady na 1 m³ dříví nepochybně ovlivňuje i právní úprava. Měli bychom se proto podívat na okolní lesnický významné státy, jak je v nich postavená legislativa a jakým způsobem se promítá do nákladových položek vyprodukovaného 1 m³ dříví. Náš přístup by se neměl významněji odlišovat od průměru dosahovaného v Evropě. Je známo, že naše současná právní úprava je ve srovnání s ostatními státy Evropy poměrně dosti regulativní. Nestejně postavení vlastníků

lesů při prodeji svých produktů v neregulovaném evropském tržním prostoru je nutné eliminovat diferencovanými finančními kompenzacemi.

Očekávání veřejnosti

Veřejnost má historicky daný velmi silný zájem o stav lesů a možnost do nich vstupovat a užívat prostředí lesa k rekreaci a drobným užitkům. Nutno podotknout, že volný vstup obyvatel do lesů samozřejmostí v některých státech Evropy není. Veřejnost zřejmě očekává rozšíření nabídky služeb. Většina obyvatel České republiky má k lesu pozitivní vztah a chová se v lese ohleduplně. V případech nevhodného chování části veřejnosti v lesích, nelze jít cestou zákazů, ale naopak pozitivní motivací a výchovou.

Další témata, která by bylo vhodné zahrnout do výše uvedených diskusí o změnách lesnické legislativy:

Ministru zemědělství, jako vedoucímu ústředního orgánu státní správy lesů, uložila vláda České republiky svým usnesením č. 53 ze dne 13. ledna 2003 „Národní lesnický program“ iniciovat novelu zákona č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně a doplnění některých zákonů (lesní zákon), a jeho prováděcích předpisů s ohledem na řešení následujících problémů:

- upřesnění postavení oblastních plánů rozvoje lesa z hlediska jejich vztahu k lesním hospodářským plánům,
- účinnější podpora arondace lesních pozemků,
- stanovení profesních kvalifikačních předpokladů pracovníků v lesním hospodářství včetně státní správy lesů,
- konkretizaci práv, povinností a zodpovědnosti odborných lesních hospodářů včetně případů, kdy náklady na jejich činnost hradí stát,
- vyhlášení lesních porostů v lokalitách klíčových z hlediska biodiverzity za lesy zvláštního určení potřebné pro zachování biologické různorodosti (při respektování požadavků vlastníka na náhradu újm),
- přezkoumávání námětů na vynětí lesů z kategorie lesů hospodářských s ohledem na zvyšující se environmentální a ekonomický význam dřeva.

Kromě výše uvedených bodů, které budou zohledněny v novele lesního zákona a jeho prováděcích předpisů, by měly být též uplatněny zkušenosti z aplikace lesního zákona státní správou lesů a výsledků vrchního státního dozoru vykonávaného ministerstvem životního prostředí. Jedná se především o následující okruhy:

- nové definování lesnického plánování, které by věcně integrovalo záměry státní lesnické politiky a státní politiky životního prostředí s procesem územního plánování,
- stanovení povinnosti jednotné evidence s cílem zmenšit prostor pro protiprávní těžby, daňové úniky a krádeže dříví,
- vyřešení možnosti, aby v případě nezákonných těžeb bylo možno zabavit protiprávně vytěžené dříví,
- zavedení institutu nucené správy lesů jako krajní možnosti ke zjednání nápravy v případech, kdy je vlastník lesa neznámý, nezvěstný nebo kdy jeho jednáním či nečinností může být ohroženo zachování lesa nebo lesů sousedních vlastníků a to v kontextu institutu výkonu rozhodnutí, případně zabavení nelegálně vytěženého dříví.

Výše uvedené body v obou materiálech znamenají především oblasti, které se v diskusích při zpracování těchto materiálů ukazují jako stěžejní. Nic však nebrání tomu, aby byly rozšířeny o další. V novele lesního zákona by bylo vhodné lépe řešit například:

- problematiku plantáží, a to jak vánočních stromků, tak i rychlerostoucích dřevin,
- jeví se účelné zakotvit do lesního zákona možnost pružně reagovat na případná bruselská opatření v oblasti lesnictví. Příkladem pro nás by mohlo být zemědělství, které řeší tuto pružnost cestou vládních nařízení.

Lesní zákon má pochopitelně vztah i k jiným zákonným úpravám obecného nebo speciálního charakteru. Všechny tyto vazby je nutné mít na zřeteli při koncipování novely.

Redakčně kráceno a upraveno.

Tetřívci

Jaro. Přesněji jihočeské předjaří. S Novohradskými horami na dohled. Od rána zakládáme svazky sazenic dovezené nákladákem až odněkud od Prahy. Každý proutek ve svazku měl místo vlastního, přirostlý vrcholek cizí. Modřínová roubovanci pro založení pokusné plochy. Já byl tehdy polovičního stáří nežli místní hajnej, který mi pomáhal. Nemluva přes padesát. A protože přátelské slovo zpříjemní práci lépe než trapné ticho, nadhazuji něco v tom smyslu, že ani v téhle krajině už nejsou tetřívci k vidění. „Ale sou“, utrousil hajný. Já na to, že nic moc, on opět nevzrušeně „ale jó“. Klíči ve mně pochybnost, zda si ten chlap nedělá ze mne legraci. „Prosím vás a kde, v dnešní době!“ Prý když sem jel, tak „že byli všude“. Jeho dopravní prostředek opřený o strom splyval rzí a celkovou sešlostí s borkou i okolní hrabankou. Bicykl. Než jsme zahrnuli

Krušnohorské tokaniště, přes den nevidné a opuštěné.

Tetřívka fotografováná na tehdejší východoněmecký barevný materiál. Nemohl už dopadnout hůře, ale ani lépe

poslední balíček, popsal mi nemluva svoji cestu, abych se mohl na vlastní oči přesvědčit. Před rozchodem jsem si dovolil ještě poslední otázku, jestli tam budou tokat i před polednem. „Jóó!“ Tak fajn.

Lesem to trvalo – víceméně přímo a bez bloudění – slabou hodinku. Cesta pak pokračovala zvlněným bezlesím s loňskou trávou plazící se až k vzdálenému horizontu. Sem tam pokroucená těla nízkých borovic, někde dokonce i drobné shluky žlutého rákosu. A všude plno louží na ještě ledovém podkladě. Celou tu rozsáhlou plochu jednoho až dvou čtverečních kilometrů ozařovalo slunce. Takové, co zatím nehřeje, ale v mžiku připálí obličej do červena. A všude kolem se pohybovalo nebo postávalo ve dvojicích i ve skupinách pár černých teček. Hajný říkal, že tudy projížděl na kole. Tak snad ani postava člověka krácejícího napříč tím grandiózním tokaništěm nezpůsobí velkou paniku.

Tokali všude a teď. Vzduch byl prosycen jejich nepřetržitým bubláním. Občas se některý kohoutek přesunul nízkým lesem k jiné tokající skupince s přesvědčením, že tam se konečně prosadí výrazněji. Cestou jsem kráčel zvolna, bez zbytečných zastávek, abych tetřívčí pozornost zbytečně neodváděl od erotických hrátek k zvědavému vetřelci.

V pozdějších letech jsem měl možnost navštívit tetřívčí lokality na Mariánskolázeňsku nebo v okolí Nové Vsi v Krušných horách, ale tohle bylo mé první setkání s tetřívky a bylo jich hned několik desítek. Kdo byl svědkem tetřívčího toku, dá mi za pravdu, že se jedná o nezapomenutelný zážitek. Už trefit se ve tmě k boudě z chvoji není legrace. V ní si nejdřív připravíte fotografické vybavení a zbytek času do rozbřesku věnujete vychládání. Tělo stydne, duch si zoufá – lidi buď spí, nebo se chystají do práce, ale co tady, proboha, dělám já? Jaký to má smysl? Bude-li ráno pod mrakem, stejně se nedá fotit. Pak pípne ptáček. Ozve se bekasina jakoby vydechly nebeské dudy.

A znovu. Může to trvat snad patnáct vteřin a naprosté ticho se mění na živočišný rámus malých opeřenců. Svítá. Frrr – odněkud někam přiletělo něco většího. Frčení se ozvalo ještě několikrát, světla je stále nedostatek, proto sedím bez hnutí. Nad levým uchem se mi rozbublal tetřívka, vzápětí se přidává druhý před boudou. Až když ten první sletěl s konstrukce boudy na zem, byl čas pomýšlet i na nějaký snímek.

Popis vlastního toku je natolik omlété téma, že bych nabízel totéž ve vlastním podání. Mne s odstupem času překvapilo, že rovnocenný dojem ve mně zanechal ten probouzející se život na blatech. To rozezpívání ptáků v několika vteřinách. Kdykoli jsem se později ocitl před úsvitem venku, třeba jsem procházel jen pražským parkem, vzbudilo ve mně to ptačí probouzení vzpomínku na setkání s tetřívky spolu s útrapami s tím spojenými. Člověk by měl být vděčný za to, že ho ta obezřetná zvířata strpěla ve své blízkosti.

Mirko Hain

Bublání - pšoukání - patva. Dohromady smutný pohled na jediného kohoutka, tokajícího na kraji novohradské lokality, kdysi plné tetřívků

Druhé celostátní sčítání čápů černých

v České republice

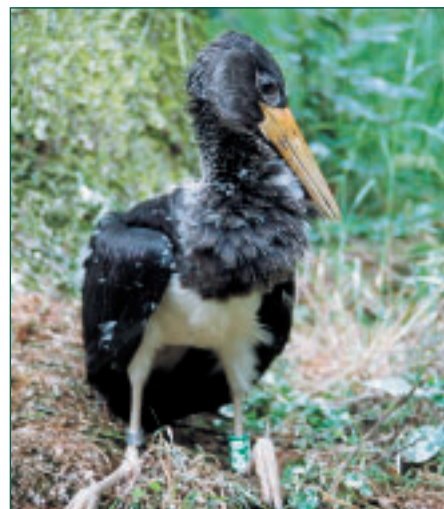
Sčítání hnízdících čápů bílých se poprvé uskutečnilo již v roce 1934 a od té doby se v celé Evropě i u nás pravidelně opakuje. Čápi černí se takovou tradicí nemohou pochlubit, první sčítání v ČR proběhlo teprve před deseti lety. Cílem tohoto sčítání bylo zachytit rozšíření čápa černého a odhadnout početnost jeho populace na území celé republiky. Tento blízce příbuzný, ale daleko méně známý druh, se totiž po druhé světové válce začal postupně šířit, zřejmě především z polských a slovenských hnízdišť, směrem na západ. V průběhu 70. a 80. let 20. století již hnízil v lesích po celém našem území. Ne nadarmo byl ve staré literatuře nazýván čápem lesním.

Sčítací akce v roce 1994, kterou zorganizovala Česká společnost ornitologická, se setkala s velkým ohlasem a přinesla hodnotné výsledky. Zásadním způsobem přispěli ke zdaru celé akce lesníci, kteří prostřednictvím státního podniku Lesy České republiky zaregistrovali přibližně polovinu všech obsazených hnízd a hnízdních lokalit. Celkem bylo v roce 1994 napočítáno 325 hnízdících párů a byly tak potvrzeny odhady z předchozích let, které uváděly asi 300 párů. Důležitou charakteristikou stavu populace jsou změny početnosti v čase, které naznačují prosperitu či ohrožení populací. U čápa černého se podle sledování v některých oblastech ČR v posledním desetiletí jeví početnost jako stabilizovaná, ale jinde je hlášen pokles. Po deseti letech proto proběhne letos obdobná akce jako v roce 1994.

Cílem akce je opět co nejúplněji zjistit počty hnízdících párů v České republice. Protože černí čápi hnízdí většinou hluboko v lesích, na klidných a odlehlých místech, je to mnohem složitější úkol než u čápa bílého. Pro svůj skrytý a plachý způsob života často unikají pozornosti i v místech, kde hnízdí pravidelně. Společně proto opět na pomoc pracovníků LČR, kteří se s tímto majestátním ptákem setkávají při plnění vlastních úkolů při péči o les. Cílem této akce není „honba“ na černé čápy a nalezení hnízda za každou cenu.

Na prvním místě je zachování klidu k úspěšnému hnízdění a ochrana čápů i jejich prostředí. Ke zjištění výsledku hnízdění většinou postačí jedna kontrola v hnízdní sezóně, nejlépe ve druhé polovině června, případně počátkem července. V této době jsou většinou již poměrně velká mláďata dobře viditelná na hnízdě, případně lze obsazené hnízdo identifikovat podle trusu na hnízdě i pod ním. V případě, že se hnízdo nepodaří objevit, je možno na hnízdění usuzovat podle opakovaného pozorování dospělých ptáků v hnízdním období, nebo později, v průběhu července až srpna, pozorovat rodiče s vyvedenými mláďaty v okolí úspěšného hnízda. Budou zaznamenávány i různé zajímavosti, např. datum jarního přiletu, skupinky mladých a nehnízdících ptáků, počet mláďat nebo výskyt kroužkováných jedinců.

Pomocí značení čápů většími barevnými plastovými kroužky s číselným kódem byly zjištěny pozoruhodné skutečnosti o usazování nebo návratech ptáků do místa vylíhnutí. Dokonce byla zaznamenána téměř rodinná sága, kdy čáp původem z Krivoklátska (Lesní správa J. Colloredo-Mansfeld) hnízil opakovaně čtyři roky po sobě na hnízdě v jižních Čechách (LS Vodňany) a jeho mládě označené na tomto hnízdě kroužkem v roce 1997 bylo zastřiženo v roce 2003 (už jako dospělý samec) hnízdící na jižním okraji Brd (lokalita Vacíkov, okres Příbram). V mnohem větší vzdálenosti se usadily samičky, jedna pocházející z Lánské obory na Krivoklátsku (Lesní správa Kanceláře prezidenta republiky Lány) hnízdila až u německého Hannoveru (400 km) a jiná původem z okraje Jeseníků (Bedřichov, okres Šumperk) hnízdila opakovaně nejméně tři roky uprostřed brdských lesů (Vojenské lesy a statky Hořovice). Naši čápi černí s barevnými kroužky byli pozorováni na svých cestách k jihu po celé Evropě od Holandska

po Španělsko a Itálii, ale také na Balkáně a v Izraeli. I v této problematice je ještě mnoho nejasného a nová pozorování označených ptáků mohou přispět k dalšímu poznání čapích tajemství.

K zajištění sčítací akce bude vydán a distribuován leták s dalšími informacemi, jehož součástí bude dotazník k zapsání zjištěných údajů pro jednotlivé lokality. Na organizaci sčítání se budou podílet Česká společnost ornitologická a Český svaz ochránců přírody ve spolupráci s Agenturou ochrany přírody a krajiny ČR. Všechny organizační jednotky LČR obdrží letáky s dotazníkem na přelomu března a dubna, kdy se nejčastěji čápi černí vracejí na svá hnízdiště. Časnější přilety si tedy, prosím, poznamenejte a poté zapište do návratky.

Dovoluji si touto cestou požádat všechny pracovníky LČR o spolupráci a věřím, že výsledky připravované akce přispějí k poznání čápů černých, ke zjištění současného stavu populace v České republice a zprostředkování také k ochraně těchto krásných ptáků u nás. Těším se na spolupráci a předem děkuji za vaši pomoc.

František Pojer, koordinátor sčítání
foto: autor

Čáp černý stálý obyvatel našich lesů

Letos je to právě 10 let, kdy se LČR zapojily do prvního celostátního sčítání čápů černých u nás. Akce se setkala s nebývalým ohlasem zejména u venkovních pracovníků. Zapojilo se do ní 341 pozorovatelů, kteří zaslali celkem 372 vyplněných dotazníků. Údaje, které jsme tehdy poskytli organizátorům 5. mezinárodního sčítání čápů (akce probíhala při příležitosti celoevropského sčítání čápů bílých, které probíhá i letos), byly cenným materiálem pro celkové hodnocení stavu a dynamiky vývoje populace černých čápů na našem území. S podrobnějšími výsledky této akce jsme vás seznámili v Lesu zdar číslo 5/2000.

Deset let je krátká doba v životě lesa, ale doba poměrně dlouhá z pohledu existence jednoho ptačího druhu. V současné době jsou ptačí populace v souvislosti s vyhlášením ptačích oblastí v rámci soustavy Natura 2000 velice diskutovaným tématem. Nás, jako správců převážně většiny lesů v majetku státu, se tato problematika bezprostředně týká. Nejen vlastní vymezení území a výčet

druhů, pro které je zřízeno, ale zejména ochranné podmínky budou určovat možnosti hospodaření v těchto územích. Čáp černý je druh, s jehož ochranou v lesích máme už dlouhodobé zkušenosti.

Pro letošní rok připravujeme ve spoluprá-

ci s Agenturou ochrany přírody a krajiny České republiky, Českou společností ornitologickou a dalšími subjekty zopakování celé akce. Chtěl bych vás tedy, vážení kolegové, touto cestou oslovit a požádat o aktivní zapojení. Zejména revírniky, kteří jsou při výkonu služby s čapími rodinami v nejužším kontaktu, ale i všechny ostatní, kteří se při výkonu myslivosti nebo z vlastního zájmu setkávají s hnízdícími černými čápy. Rádi obdržíme informace od těch, kteří se na sčítání podíleli již před 10 lety. Cenná bude také informace o původním hnízdišti (zda od té doby zaniklo, případně z jakého důvodu). Právě tak jako minule vás budeme po vyhodnocení akce informovat o jejím průběhu a výsledcích. Kde si to budete přát, opět zachováme anonymitu umístění hnízd. Tato akce má přispět k poznání trendu vývoje populace čápa černého, cílem akce není seznamovat širší veřejnost s přesným umístěním hníзда. Dokažme svým podílem na sčítací akci, že součástí našeho profesního působení v lesích je i zájem o jeho vzácné obyvatele.

Výsledky sčítání v LČR budou zaznamenány do intranetové aplikace, která bude k tomuto účelu včas připravena.

Ing. Miroslav Pecha, DP Křivoklát

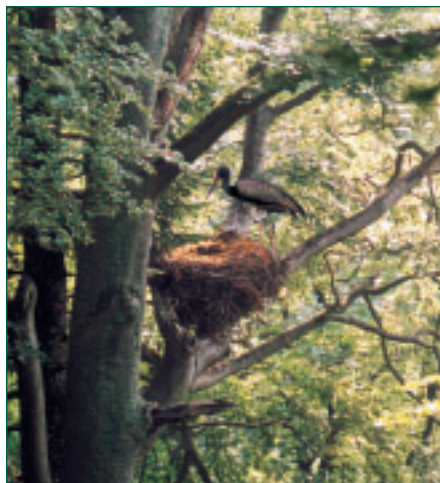
Vlastní kroužkování probíhá na zemi, pták je potom vrácen zpět do hníзда

Spolupráce LČR

s ornitology

Dne 26. 6. 2003 provedl pracovník agentury ochrany přírody RNDr. Aleš Toman ve spolupráci s LČR okroužkování mláďat čápa černého ve 4 hnízdech na území LS Janovice, Loučná nad Desnou, Hanušovice a Ruda nad Moravou. Celkem bylo okroužkováno 16 mladých čápů. Každý pták má na stojících dva kroužky, jednak klasický hliníkový a dále plastový s velkým typem čísla, které je možno přečíst dalekohledem i na vzdálenost 70 m. Pokud budete pozorovat v letošním roce čápa černého a podaří se Vám přečíst velký kroužek, sdělte prosím svoje pozorování na LS Ruda nad Moravou.

Kontakt: Ing. Jan Novák
LS Ruda nad Moravou
9. května 2
789 63 Ruda nad Moravou
e-mail: ls125@lesycr.cz
tel.: 583 414 529, mobil: 724

Mláďě čápa černého asi týden před vylétnutím

Historická reforma

bavorských státních lesů zahájena

Bavorsko řeší problém

SVobodný stát Bavorsko (Freistaat Bayern) je největší ze spolkových zemí SRN (70 549 km²) a disponuje 36 % lesnatostí (cca 2,5 mil. ha lesa). V 82 milionovém Německu tvoří s 12,4 miliony obyvatel druhou nejlidnatější spolkovou zemi. Součástí bavorské hrdosti je nejen bavorský dialekt a státem podporovaný lidový kroj (Bavorský krojovaný spolek dostává ročně státní dotaci ve výši 500 000 EUR na nákup krojů), ale i vysoká životní úroveň. Ta je odrazem dosažených výsledků bavorského hospodářství. Ačkoliv i ono utrpělo v posledních desetiletích řadu bolestivých změn, drží se Bavorsko stále mezi ekonomicky nejsilnějšími spolkovými zeměmi Německa a z pohledu nezaměstnanosti (únor 2004 – 9,0 %, SRN 12,3 %) je na tom dnes o málo lépe pouze sousední Baden-Württemberg.

Konjunktura, vysoké zadlužení státu i obyvatelstva, rostoucí nezaměstnanost, byrokracie a navazující reformní kroky jsou dnes jedny ze základních témat diskusí bavorské vlády a bavorského Landtagu – bavorské poslancové sněmovny. Nedostatek finančních prostředků v důchodové či zdravotní pokladně a deficit spolkového rozpočtu pro rok 2004 (43,4 mld. EUR; nejvyšší deficit poválečného Německa) nejsou spolu s ochromením exportu, možným odchodem firem do zemí s levnější pracovní silou či hospodářskou kriminalitou jedinými problémy, které hýbou vědomím a náladou německé společnosti. Příjmy spolkové pokladny Německa jsou tudíž stejně aktuálním problémem jako příjmy zemské pokladny Bavorska.

Do intenzivních diskusí vlády a poslanců bavorského Landtagu se v uplynulém roce proto více než kdykoliv před tím dostaly i bavorské státní lesy – majetek s rozlohou asi 0,8 mil. ha (30 % celkové výměry bavorského LPF), spravovaný z asi 96 % „Bavorskou státní správou lesů“ – Bayerische Staatsforstverwaltung (BayStafo).

Tvář BayStafo

Polize LH ve vyspělém sociálně-tržním hospodářském systému Bavorska v průběhu posledních desetiletí kontinuálně oslabuje a hlasy odborné veřejnosti upozorňující na podcenění významu LH a globalizace dřevařského průmyslu v celém Německu nabývají na intenzitě. Politicky však lesy v Bavorsku nejsou nijak opomíjeny a jejich význam pro společnost byl součástí prakticky každé volební kampaně bavorské CSU (Křesťansko-sociální unie), která má sektor LH jako tradičně jedinou vládnoucí stranu Bavorska pod svým vedením. Taktéž jejím přičiněním není již dlouhodobě hospodaření ve státních lesích orientované na maximalizaci zisku. BayStafo lze dnes tedy nejvíce spojit se zajišťováním celospolečenských funkcí lesa,

uplatňováním principů přírodě blízkého lesního hospodářství a komfortním přístupem k asi 700 000 soukromých a obecních vlastníků lesů bez vlastního personálu. Těm zajišťují do různé míry placené výkony OLH a jiných služeb.

Přes všechna pozitiva znamená BayStafo rovněž vysoké zatížení státního rozpočtu, z něhož proudí i subvence na pokrývání ztrát či dotace na vybrané činnosti. Bez nich je hospodaření v bavorských lesích při respektování životní úrovně (personální náklady tvoří asi 70 % celkových nákladů BayStafo), stavu trhu se dřívím, zdravotního stavu bavorských lesů (v roce 2003 opět pokračovalo jeho zhoršení), nového politického a hospodářského uspořádání Evropy a současného bavorského modelu LH téměř nemyslitelné.

Demonstrace bavorských lesníků v Mnichově

Polize BayStafo v očích bavorské společnosti je však podle aktuálních studií vynikající! 98 % bavorské veřejnosti vnímá image lesníků pozitivně a celých 70 % má v povědomí pevně uložen název státního správce lesa! Tuto bilanci lze ocenit jako výborný výsledek kvalitní profesionální práce a komunikace s veřejností.

Optimismus na tomto poli snad poznamenalo pouze převedení obou bavorských národních parků (NP Bayerischer Wald a NP Berchtesgaden) do plné působnosti ministerstva životního prostředí. Od 1. 1. 2004 tak BayStafo ztratila nejen část personálu a 31 000 ha lesní půdy, ale především vliv na hospodaření v národních parcích, jejichž vznik a dosavadní fungování je spojeno právě s ní. Vesměs je tato změna bavorskými lesníky označována jako politický tah, mající za cíl najít pověstnou „Spielwiese“ („louku pro hrání“) a zodpovědnost pro bavorské MŽP.

V kontextu se signály o zrušení jediné bavorské lesnické fakulty ve Freisingu a jejím integrováním do nové biologicky orientované univerzitní instituce je náznak budoucnosti bavorského lesnictví opět zřetelnější.

Současnost BayStafo

Z organizačního pohledu je BayStafo zvláštním správním orgánem státního správního aparátu Bavorska a její finanční hospodaření, realizované v kameralistickém systému, je součástí státního rozpočtu. Existenční parametry a poslání má pevně zakotveny v bavorském lesním zákoně. Jejimi základními organizačními jednotkami jsou revír – lesní úřad – regionální ředitelství – ministerstvo. Každému ze současných čtyř regionálních ředitelství je organizačně podřízen nejenom odpovídající podíl ze současných 127 lesních úřadů (asi 990 revírů), ale i jeden závod techniky a některá z pěti lesnických škol (převážně učiliště) a školících zařízení. Do struktury BayStafo patří rovněž Ústav pro lesní semenářství a školkařství,

Bavorský zemský ústav pro les a lesní hospodářství a lesnické oddělení Správní akademie ministerstva, které zaměstnancům poskytuje poradenskou činnost a služby v oblasti dalšího vzdělávání.

Ačkoliv je bavorský systém podstatně odlišnější od systému v ČR, základní činnost BayStafo lze stručně charakterizovat takto:

Obhospodařování asi 0,76 mil. ha lesů v majetku svobodného státu Bavorsko – hospodaření je komplexně realizováno ve vlastní režii BayStafo, pouze asi 1/3 výkonů je realizována prostřednictvím soukromých dodavatelských subjektů (např. těžba z cca 27 %).

Poskytování dotované služby OLH tzv. korporáčním lesům (obecní a městské lesy, lesy lesních družstev a nadací ap. zpravidla bez vlastního personálu) – realizováno na základě dvou typů smluvních vztahů (rozdíl je ve spektru výkonů, zajišťování prodeje

dříví je však v obou vyloučen), náklady odborné správy jsou vlastním hrazeny do různé míry (např. obecní lesy platí v současnosti asi 10 % celkových nákladů), a to v návaznosti na velikosti majetku (do 50 ha jsou zdarma), typu výkonu a typu smlouvy; z asi 320 000 ha těchto nestátních lesů BayStafo spravuje 90 %.

Bezplatné odborné poradenství pro veškeré typy lesních majetků na území Bavorska (mimo tzv. spolkové lesy, ty jsou ve vlastnictví SRN a obhospodařuje je organizace obdobná VLS ČR).

Výkon státní správy lesů ve všech lesích na území Bavorska (mimo jiné do této oblasti spadá např. i inventura škod zvěří realizovaná v tříletých intervalech, ad.).

BayStafo v současnosti zaměstnává asi 5100 pracovníků (stav k 31. 12. 2003: 2748,5 THP, 2392 dělníků), přičemž většina THP má statut státního úředníka.

Reforma

První velkou restrukturalizaci přinesl BayStafo rok 1973. Jednalo se především o snížení počtu organizačních jednotek a tedy i zaměstnanců. Vlekla diskuse 80. a 90. let o změně konceptu bavorského LH a privatizaci státních lesů však v roce 1995 vyústila v nové reformní rozhodnutí. Důvo-

ráno 11,7 % personálu (reálně 361,1 pracovních míst). Se zintenzivněním technizace lesní výroby (nasazení harvesterových technologií) a zrušením vlastních, většinou malokapacitních pilařských provozů, došlo ve stejném časovém období rovněž k propuštění 1700 dělníků. Úsporný efekt na personálních nákladech tak za toto období dosáhl průměrné roční výše 47 milionů EUR. Od roku 1973 bylo u BayStafo celkem zrušeno 54 % pracovních míst.

Svět se mění

S cílem pozitivně ovlivnit hospodářskou bilanci, byly od roku 1995 prováděny i různé interní studie v podobě procesních analýz stávajícího systému BayStafo. Jedním z výsledků byla například změna mzdového systému u dělnických profesí, mající za cíl docílit jeho vyšší flexibility k současnému výrobnímu prostředí. Hodnocena však BayStafo byla vždy pozitivně a i při oslavách 250 let její existence, v roce 2002, nešetřila bavorská vláda její chválou. Rovněž efektivita reformy byla hodnocena velmi kladně.

Ještě 25. listopadu 2002 reagoval ministr Miller na obavy z privatizace státních lesů takto: „Ani v budoucnu nebude v Bavorsku žádné jednostranné ziskové orientované uspořádání státních lesů. Zajištění celospolečenských funkcí lesa zůstane nadále jád-

no vládní prohlášení o komplexní reformě bavorského státního sektoru s názvem „Perspektivy pro Bavorsko vytvoří šetření – reformování – investování.“ Jednou ze stěžejních součástí dokumentu se stala reforma a privatizace bavorských státních lesů.

Reakce

Odpověď, která se na předem nekonzultované rozhodnutí dostavila, byla nečekaná. Nastalá bouřlivá atmosféra vyvrcholila organizovaným protestem konaným 10. 12. 2003 v Mnichově, před úřadem ministerstva a bavorské vlády. Podle oficiálních odhadů se ho účastnilo 7000 – 10 000 demonstrantů, zejména zaměstnanců BayStafo a dotčených majitelů lesů. Lesní hospodáře podpořili i ochránci přírody. Jasný nesouhlas s privatizačním plánem vlády tak nabyl rozměru, který v historii celého německého LH doposud neměl obdoby. Media v ČR si však této události bohužel příliš nepovšimla.

Koneckonců „úspěchy“ privatizace státních lesů např. ve Švédsku řadu obav bavorských kolegů potvrzují a negativně se začínají jevit i výsledky privatizovaných rakouských spolkových lesů. Návrat k holosečím byl rovněž předmětem ukázky současného hospodaření této rakouské akciové společnosti v pořadu „Unkraut“ („Plevel“), který bavorská televize odvysílala 8. března tohoto roku s tématem „Reforma lesů“. Protože bavorská veřejnost vesměs obavy lesníků sdílí (podle aktuálních studií se jednoznačně negativně k privatizaci státních lesů v Bavorsku staví 84 % obyvatel), zájem medií o tuto oblast neopadá.

Celou situaci navíc okořenil bavorský ministr financí Kurt Faltlhauser, který zveřejnil záměr prodeje státního lesního majetku v Rakousku (Saalförsten, 18 500 ha), jenž Bavorsko po staletí vlastní a prostřednictvím BayStafo obhospodařuje. Rád by tak do státní pokladny získal alespoň část chybějících finančních prostředků. Problémem je však nesouhlas ministra Millera a získání potřebného souhlasu Rakouska, který je součástí mezistátní smlouvy. Decentně tak tento záměr připomíná osud státních lesů, které byly na území ČR rozprodávány v 19. století do soukromých rukou v důsledku zadlužení rakouské monarchie.

Očekávání

Velmi pozvolna jsou zveřejňovány přesnější záměry bavorské vlády, která si v příštích 10 letech od reformy BayStafo slibuje dosažení úsporného efektu ve výši až 133 mil. EUR. K tomu by měla vést zcela zásadní systémová změna, založená na principu odděleného fungování orgánu SSL a nově vzniklého podnikatelského subjektu. Úsporný efekt podpoří úplné odbourání 20 % současného personálu (asi 1000 pracovních míst).

V reformním kontextu dojde ke zrušení všech regionálních ředitelství, podstatné části ostatních organizačních jednotek a zásadnímu omezení poskytování služeb OLH a poradenské činnosti. Ty budou novou organizací poskytovány pouze v omezené

dem bylo dlouhodobé ztrátové hospodaření a velké zatížení státního rozpočtu. Tehdejší i současný bavorský ministr pro zemědělství a lesy Josef Miller tak jednoznačně rozhodl o řešení ekonomických problémů zintenzivněním redukce organizačních jednotek a počtu zaměstnanců. Zároveň však i potvrdil setrvání státního lesa v rukou státního hospodáře a dočasně ukončil dlouhou debatu o možné privatizaci.

Zrušením dvou ze šesti regionálních ředitelství tak v roce 1995 odstartovala řada podstatně intenzivnějších úsporných opatření, z nichž poslední dobíhají ještě dnes. Od počátku roku 1993 do konce roku 2003 bylo v rámci reorganizace BayStafo odbou-

rem cíle bavorské lesnické politiky.“ Znovu tak potvrdil poslední rozhodnutí bavorské vlády o zamítnutí privatizace státních lesů z listopadu 1999. Odmítnutím kritiky poslance Landtagu a soukromého majitele lesa Sebastiana von Rotenhana (CSU) reagoval v podobném duchu i šéf BayStafo Dr. Gerhard Schreyer v rozhovoru pro časopis „Der Steuerzahler“ („Daňový poplatník“) v červnu 2003.

Od 250. výročí BayStafo uplynul zhruba jeden rok a po opětovném potvrzení CSU do politického čela Bavorska v loňských zářijových parlamentních volbách se začal z úst staronové jednobarevné většinové vlády ozývat jiný tón. Dne 6. 11. 2003 bylo zveřejně-

míře, a to především komunálním lesům. S plnou státní podporou však jen do 5 ha výměry lesního majetku. Ohlášeno je i výrazné zeštíhlení lesnické sekce Bavorského státního ministerstva pro zemědělství a lesy.

Transformace

K transformaci současné BayStafo byl sestaven speciální tým odborníků. Ten má detailně naplánovat obsah a realizaci všech transformačních kroků. Od března je již znám i konkrétní návrh nového konceptu bavorského LH. Detaily reformy jsou však doposud nepřístupné a pravděpodobně zatím ani neexistují. Teprve na konci letošního září by měly být předloženy přesné předlohy zákona o transformaci a zákona o zřízení nové firmy.

Právní forma nového subjektu byla v souvislosti s ohlášenu privatizací předmětem tvrdé diskuse a nakonec ani jedna z původních dvou variant – akciová společnost (AG) a společnost s ručeným omezením (GmbH) nebyla pod tíhou tlaku odborné veřejnosti a veřejného mínění postoupena dalšímu jednání. Výslednou variantou je proto tzv. „institute veřejného práva“ (Anstalt des öffentlichen Rechts). Ta se za situace, že Bavorsku chybí nejenom zákon o státním podniku, ale i jeho právní forma, jeví jako nejlepší možnost, jak se vyhnout potenciálnímu se vymknutí nové firmy z rukou státu.

Nová organizace

K 1. 7. 2005 má vzniknout tedy nová státní firma s názvem „Bayerische Staatsforsten“ – Bavorské státní lesy. Ta bude disponovat právem na hospodaření v lesích v majetku bavorského státu, které tedy i nadále zůstane státním majetkem a v průběhu nejbližších let pravděpodobně podlehnou arondaci. Nejprve však musí proběhnout nutná renovace bavorského lesního zákona.

Nová firma by měla být méně závislá na řízení ministerstvem a minimálně závislá na příjmech ze státního rozpočtu. Její organizační struktura bude dvoustupňová. Zveřejněnou variantou je jedno centrální ředitelství a 40 regionálních lesních závodů (správ) s doposud blíže neupřesněnou strukturou. Do nového podniku by měly být integrovány i závody techniky (v současnosti disponují 90 stroji) a pravděpodobně i vybrané lesnické učiliště. Integrovaná by měla být i oddělení HÜL, která by i v budoucnu zajišťovala tvorbu LHP pro nový podnik. Osudy Ústavu pro lesní semenářství a školkařství (ASP) stejně jako Bavorského zemského ústavu pro les a lesní hospodářství (LWF) jasné zatím nejsou. Oba by však měly zůstat pod střechou bavorského ministerstva zemědělství a LWF by v budoucnu mohl být navíc rozšířen o roli kontrolora nového podniku (tzv. „Controlling-Stabsstelle“).

Výkon státní správy lesů má být převeden na 47 regionálních zemědělských správ. Tyto doposud zajišťují především kontrolní funkce a projekční činnost v zemědělství. V budoucnu by však měli být rozšířeny a přebudovány do tzv. „Úřadů pro zemědě-

lství a lesní hospodářství“, organizačně podléhajícím ministerstvu pro zemědělství a lesy. V úvahách se vyskytují i tři regionální mezistupně nového orgánu státní správy.

Špatné vyhlídky má statut státního úředníka, který současným zaměstnancům BayStafo přináší celou řadu výhod. Ten by měl u nového podniku postupně zcela odbourán. Dělnické profese budou i nadále zachovány a snižování počtu dělníků se bude odvíjet především od koncepce využití moderních technologií.

I v budoucnu by měly být státní lesy obhospodářovány z více než 60 % ve vlastní režii nové státní firmy. Využití služeb dodavatelských subjektů tak bude pravděpodobně zachováno ve stejném rozsahu i v podmínkách nově vzniklé organizace.

S čím se u nového subjektu neuvažuje, je změna způsobu prodeje dříví. Tak jako myslivecké hospodaření (BayStafo pronajímá pouze 16 % obhospodářovaného státního majetku) se totiž ekonomicky osvědčil i systém prodeje dříví ve vlastní režii. Ten byl

naposledy renovován v roce 1997 a dosa- vadní zkušenosti s ním jsou hodnoceny vyso- ce pozitivně. Metoda prodeje na pni je bavorskými lesníky, disponujícími bohatými zkušenostmi s dravostí dřevařských firem, vnímána jako jednoznačně nevýhodná a ze- jména možnost sortimentace dříví si za sou- časného stavu trhu nechat vzít nechťejí.

Závěrem

Zatím co se Bavorský krojovaný spolek (Bayerischer Trachtenverband) úsporným opatřením vlády Edmunda Stoibera ubránil (pohrozil neúčastí na světově proslavených Mnichovských pivních slavnostech) a svoji další existenci bude mít podpořeno ročními dotacemi ve výši 400 000 EUR, úspěch demonstrace bavorských lesníků je spora- dický. Jedno je však jisté. Velký otazník stojí nejenom nad novou tvář bavorského lesního hospodářství, ale i nad perspektivami mla- dých generací lesníků tohoto ekonomicky vyspělého státu!

Zdeněk Valný

(pozn. redakce: autor je na studijně-pracovní stáži u Bavorské státní správy lesů)

Vybrané charakteristiky BayStafo – hospodářský rok 2002

Výměra hospodářského lesa*	715 270 ha
Těžba*	4 626 546 m ³ (12 % list.)
Průměrná zásoba*	281 m ³ /ha
Zpřístupnění lesa*	32 m/ha
Údržba cest – náklady*	20 EUR/ha
Výnosy z těžby dříví*	217 495 665 EUR
Výnosy z přidružené lesní výroby*	11 159 104 EUR
Výnosy z myslivosti a rybářství*	6 947 284 EUR
Dotace celkem	98 250 459 EUR
Náklady za podnikatelské výkony*	75 179 500 EUR
Personální náklady THP	110 465 594 EUR
Personální náklady na úřednickou penzi	86 707 224 EUR
Personální náklady dělníků	86 707 224 EUR
Náklady BayStafo celkem	382 916 204 EUR
Výnosy BayStafo celkem	258 234 373 EUR

*státní les

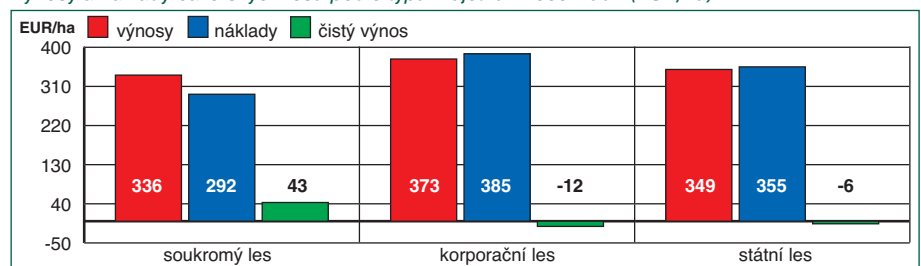
Zdroj: Bayerische Staatsforstverwaltung

Vývoj počtu hlavních organizačních jednotek BayStafo

Stav na konci roku	oblastní ředitelství	lesní úřady	revíry celkem	státní les	smíšené	s činností OLH
1992	6	162	1106	635	110	361
1993	6	162	1095	626	106	363
1994	6	160	1084	620	97	367
1995	6	160	1074	611	93	370
1996	4	154	1059	600	84	375
1997	4	149	1043	588	78	377
1998	4	147	1030	579	73	378
1999	4	141	1019	571	69	379
2000	4	139	1013	572	63	378
2001	4	135	1003	568	58	377
2002	4	130	998	564	53	381

Zdroj: Bayerische Staatsforstverwaltung

Výnosy a náklady bavorských lesů podle typu majetku v roce 2002 (EUR/ha)

Zdroj: Bayerische Landesanstalt für Wald und Forstwirtschaft

Unie si chrání své bohatství,

dřevo vozí odjinud

Perfektně upravené lesy, kde nesmíte opustit vyznačené trasy, natož si uříznout byt jen větev, a statisíce tun ilegálně vytěženého dřeva dovezeného z Asie, Jižní Ameriky, Afriky a Ruska. Takový obrázek si udělá vnější pozorovatel o unijní politice v oblasti ochrany lesů. Evropská komise ale připravila nová pravidla, která by měla import nelegálního dřeva do unie ztížit.

„Unie nákupem nelegálně vytěženého dřeva podporuje ničení přírodního bohatství v méně rozvinutých státech. Les není pšenice, nevyroste za rok, natož aby se vytvořil celý ekosystém,“ uvedla Chantal Marijnissen z evropské organizace FERN, jež se zabývá ochranou lesů.

Evropská komise navrhuje, aby dovezené dřevo z rozvojových zemí podléhalo certifikaci. „Unie je schopna dát peníze na

ochranu lesů v rozvojových zemích. Začne také prověřovat evropské investory, jež se zaměřují na lesy třetího světa,“ píše se mimo jiné v návrhu. Unie se rozhodla změnit svůj přístup k ilegální těžbě dřeva i pod tlakem dalších okolností. Komise tvrdí, že jen skutečně silné a zdravé lesy umožní světu snížit emise skleníkových plynů. Schválila scénář, aby si bohaté státy mohly kupovat kvóty od méně průmyslových zemí na objem vypuštěných skleníkových plynů, pokud budou financovat výsadbu nových lesů. Vědci v této souvislosti doporučují, aby se bohaté země spíše snažily udržet současné lesy, než vysazovaly nové stromky.

Co se týče evropského kontinentu, unie ponechává správu lesů v rukou každého členského státu. Kácení lesů ale podléhá přísným zákonům a bere se jako trestný čin. Například v Belgii hrozí za nelegální těžbu až tři roky odnětí svobody.

Podle Hospodářských novin ze 4. 3. 2004

Ilustrační foto: M. Hain

Více pravomoci státnímu dozoru

Welfare se v závislosti na nových vědeckých poznatcích a současně i na veřejném mínění neustále vyvíjí. Tento vývoj přináší změny podmínek i účelu, pro jaký jsou zvířata chována. Zejména v poslední době patří ochrana a pohoda zvířat k ostře sledovaným tématům nejen v Evropské unii, ale také u nás. Novelizovaná podoba zákona na ochranu zvířat proti týrání č.246/1992 Sb., která nabyla účinnosti počátkem března letošního roku dává orgánům státního dozoru (ČPI, SVS ČR) do vínku větší pravomoci. Touto právní normou řešená ochrana patří spolu s trestním zákonem k přímým prostředkům ochrany zvířat proti týrání. V podstatě představuje zájem státu, který se tak otevřeně hlásí k obecným morálním hodnotám a kulturním tradicím.

Nepřímou ochranu potom zahrnují předpisy, které stanovují způsob a podmínky chovu a plemenitby zvířat, postihující případy, kdy by mohlo dojít k poškození zdraví, utrpení nebo porušení pohody zvířat. Tuto specifikaci řeší řada právních předpisů – veterinární zákon, dále zákon o šlechtění, plemenitbě a evidenci hospodářských zvířat, zákon o ekologickém zemědělství, zákon o krmivech, zákon o rostlinolékařské péči, zákon o léčivech, zákon o návykových látkách, zákon o chemických látkách, zákon o životním prostředí, zákon o nakládání s geneticky modifikovanými organismy, zákon o ochraně přírody a krajiny, zákon o podmínkách dovozu a vývozu ohrožených druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin, zákon o poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy, zákon o myslivosti, zákon o rybářství, zákon o ochraně veřejného zdraví a nakonec zákon o správním řízení, zákon o správních poplatcích a zákon o přestupcích.

Podle časopisu Zemědělec č. 18 připravila redakce

Welfare

v novele zákona na ochranu zvířat

Ilustrační foto: J. Zumr

Welfare – pohoda zvířat vyjadřuje míru spokojenosti každého jedince. Vytvoření podmínek pro zabezpečení základní úrovně pohody, jak je stanovila Britská rada pro pohodu hospodářských zvířat (FAWC) – odstranění hladu a žízně, odstranění příčin nepohody, odstranění příčin vzniku bolesti,

zranění a nemoci, dále odstranění příčin strachu a deprese a nakonec vytvoření podmínek pro přirozené chování – je základním předpokladem pro dosažení optimální užitkovosti. Ta je úzce propojena s výběrem vhodné technologie a odpovídající péčí a zacházením se zvířaty.

Z hlediska mezinárodních právních předpisů Rady Evropy se problematikou ochrany zvířat zabývá pět evropských dohod. Česká republika je jedinou z postkomunistických kandidátských zemí, která všech pět evropských dohod přijala.

K 1. 6. 2003 se tak stala smluvní stranou evropských dohod o ochraně zvířat chovaných pro hospodářské účely, ochraně při mezinárodní přepravě, ochraně zvířat v zájmovém chovu a od října 2003 také zvířat jatečných a dále obratlovců používaných pro pokusné a jiné vědecké účely.

nové odborné publikace a knihy

z oboru lesnictví a příbuzných oborů

Horské lesy České republiky

Stanislav Vacek a kolektiv

Výpravná kniha zabývající se problematikou horských lesů pojednává v předmluvě o významu 50 miliónů ha horských lesů v Evropě, jejich významu pro ekologickou stabilitu, počátcích jejich zvýšené ochrany na základě rezoluce ze Štrasburku (1990) a následných opatřeních projednávaných v roce 1998 v Lisabonu, která vedla až k vyhlášení mezinárodního roku hor v roce 2002. První kapitola se zabývá horskými lesy ČR v evropském, kontinentálním kontextu. Vychází z rané historie před 300 miliony lety, změnami lesů v důsledku různých klimatických podmínek až po současnost ovlivňovanou znečištěním ovzduší, přemnožením škůdců až po často negativní ovlivnění člověkem a jeho činností. Druhá kapitola pojednává o významu a charakteristice horských lesů ČR, monitoringu jejich stavu, vlivu znečištění ovzduší na stav lesů. Následně jsou rozebírány principy jejich obhospodařování ve smyslu trvale udržitelného rozvoje. Nejobsáhlejší třetí kapitola popisuje oddělené jednotlivé oblasti horských lesů – Krušné hory, Karlovarskou vrchovinu, Český les, Šumavu, Novohradské hory, Jizerské hory, Krkonoše, Orlické hory, Hrubý Jeseník a Moravskoslezské Beskydy. Každá popisovaná oblast je doplněna řadou přehledových tabulek, mapových příloh i fotodokumentací. Dále následují kapitoly se závěry mezinárodního roku hor a s podílem ČR na sledování stavu horských lesů, s přehledem literatury týkající se horských lesů v ČR, s přehledem našich lesnických institucí zabývajících se stavem a obhospodařováním horských lesů a kapitola věnovaná významu lesů, jejich sledování z pohledu FAO, komisi Evropského parlamentu, přehledu nejrůznějších akcí, symposií a workshopů v celosvětovém pohledu. Závěr knihy obsahuje přílohy – lesnické mapy, půdní typy, hory a horské lesy ve světě.
Vyd. MZe ČR ve spolupráci s VÚLHM, Praha, 2003
(darováno Výzkumnou stanicí VÚLHM v Opočně technické knihovně LČR HK)

Lesní právo – historie, současnost a budoucnost

Sborník ze semináře (Hradec Králové, 12. 2. 2004) u příležitosti 250. výročí vydání Tereziánských lesních řádů pro Čechy a Moravu a 152. výročí vydání císařského patentu č. 250/1852 ř.z.
Vyd. Česká lesnická společnost, základní pobočka LČR Hradec Králové, ve spolupráci s LČR, s. p., Hradec Králové, 2004
(přiděleno technické knihovně LČR HK)

Nebezpečí kůrovce v roce 2004

Sborník referátů z 28. setkání lesníků tří generací, Praha, 19. 2. 2004.
Vyd. Česká lesnická společnost v nakladatelství a vydavatelství Lesnická práce, Kostelec nad Černými lesy, Praha, 2004
(darováno Českou lesnickou společností, Praha, technické knihovně LČR HK)

Přípravky pro lesní hospodářství. Poznatky z testovacích ploch

Sborník z celostátního semináře, Hradec Králové, 11. 3. 2004.
Vyd. Česká lesnická společnost, základní pobočka LČR Hradec Králové, ve spolupráci s LČR, s. p., Hradec Králové, 2004
(přiděleno technické knihovně LČR HK)

Dřeviny a lesní půda – biologická meliorace a její využití

Sborník referátů z konference, Kostelec nad Černými lesy, 22. 3. 2004.
Vydala ČZU, Fakulta lesnická a environmentální, ve spolupráci s nakladatelstvím a vydavatelstvím Lesnická práce, Kostelec nad Černými lesy, Praha, 2004
(darováno pracovníky ředitelství LČR z odboru tvorby a rozvoje lesa technické knihovně LČR HK)

Lesy a jejich příspěvek k rozvoji regionů České republiky

Sborník referátů ze semináře (Křemešník u Pelhřimova, 8. 10. 2003) doplněný o vybrané zkušenosti ze zahraničí.

Editori: Jiří Matějčík a Jana Beránková

Na semináři byla věnována pozornost vybraným problémovým okruhům, které mají významný vliv na současný stav i budoucí využívání potenciálu lesů v regionu Vysočiny. Sociálně-ekonomická a lesopolitická náplň semináře se soustředila na nestátní lesy, na problematiku využití různých druhů podpor z fondů EU v lesním hospodářství v současnosti i po vstupu ČR do EU, na sdružování vlastníků lesů malých výměr a na faktory konkurenceschopnosti odvětví a lesních podniků. Seznámení se závěry evropské konference o rozvoji venkova (deklarace z Corku) a řešení analogických lesnických otázek ve vyspělých evropských zemích je v tomto sborníku pojato jako dodatek k příspěvkům přednášejících a zároveň jako souhrn řady inspirujících podnětů. Tím se může sborník stát určitým odrazovým můstkem a komplexnějším materiálem pro strategické úvahy subjektů pohybujících se v oblasti regionální lesnické politiky a rozvoje venkova.
Vyd. VÚLHM, Jiloviště-Strnady, 2003
(přiděleno technické knihovně LČR HK)

Přirozená a umělá obnova – přednosti, nevýhody a omezení

Sborník referátů z konference, Kostelec nad Černými lesy, 23. 3. 2004.
Vydala ČZU, Fakulta lesnická a environmentální, ve spolupráci s nakladatelstvím a vydavatelstvím Lesnická práce, Kostelec nad Černými lesy, Praha, 2004
(darováno pracovníky ředitelství LČR z odboru tvorby a rozvoje lesa technické knihovně LČR HK)

Pracovní postupy a zásady bezpečnosti práce při lesnických činnostech

Ladislav Tomášek

Publikace obsahuje příkaz generálního ředitele LČR, s. p., č. 4/2003 se všemi přílohami, které obsahují pracovní postupy pro jednotlivé lesnické činnosti – práce v pěstební činnosti, lesních školkách a ochraně lesa, práce s motorovým jamkovačem, křovinořezem a přenosnou řetězovou pilou, těžba dříví ručně a harvestory, soustředování a odvoz dříví, práce prováděné na manipulačních skladech, expedice dříví, práce ve výškách na stojících stromech a práce s chemickými přípravky.
Vyd. LČR, s. p., Hradec Králové, 2003
(přiděleno technické knihovně LČR HK)

Obrazy lesa

Herbert Thiel

Tato kniha je první monografií ostravského fotografa Herberta Thiela, jehož celoživotním tématem se mu stalo výtvarné řešení obrazů lesa Beskyd a Jeseníků zachycujících proměny lesa v ročním koloběhu přírody – vzniku a zániku. Černobílé fotografie doprovázejí verše básníka Jana Skácela.
Vyd. LČR, s. p., ve spolupráci s Creative Direction, a. s., Hradec Králové, 2003
(přiděleno technické knihovně LČR HK)

Klenoty lesa

Jaromír Ráb a Jozef Šabo

Opavský rodák Jaromír Ráb a rodák ze slovenských Machulinců u Topolčianek Jozef Šabo ve své společné publikaci oslavují slovem i obrazem krásu lesa v přepestrých podobách.
Vyd. Sursum, Tišnov, 2003
(darováno technické knihovně LČR HK)

Ošetření ulovené zvěře. Preparace trofejí

Zdeněk Kolář a Petr Kolář

První část publikace obsahuje praktický postup ošetření ulovené spárkaté zvěře – přesný postup vyrvování, chlazení, stahování a dělení zvěřiny, oddělení hlavy, seznámení se základní anatomii a hygienou. Samostatnou kapitolou jsou specifika týkající se ošetření ulovené černé zvěře a stručné seznámení s veterinárními předpisy týkajícími se ošetření ulovené zvěře. Ve druhé části publikace je precizně a názorně popsán

postup při preparaci trofejí parohaté zvěře, k tomu doplňky týkající se specifík preparace trofejí muflonů a zbraní černé zvěře. Závěrečná část přináší několik osvědčených receptů na kuchyňskou úpravu zvěřiny. Publikace je doplněna 50 barevnými doprovodnými fotografiemi. Vyd. Vydavatelství a nakladatelství Jiří Flégl – VEGA ve spolupráci s redakcí časopisu Myslivost, Praha, 2004 (zakoupeno v Knihkupectví Myslivost, Praha, pro technickou knihovnu LČR HK)

Moje cesta

Josef Konšel

Pamětní životopisný spis, který napsal Prof. Ing. Dr. h. c. Josef Konšel po skončení své aktivní činnosti profesora pěstování lesů na Lesnické fakultě v Brně v roce 1938, vydává MZLU v Brně v doslovném přepisu podle profesorova rukopisu. K přepisu paměti je připojeno faksimile originálu textu vlastnoručně psaného Prof. Ing. Dr. h. c. Josefem Konšelem. Vyd. MZLU v Brně, Školní lesní podnik Masarykův les Křtiny, 2003 (darováno technické knihovně LČR HK)

Zákon o zbraních a střelivu s komentářem

Jiří Teryngel a Antonín Kreml

Publikace obsahuje podrobný a zasvěcený komentář k zákonu č. 119/2002 Sb., o zbraních a střelivu, který je doplněn texty všech prováděcích předpisů k zákonu ve znění k 1. lednu 2004 i úplným soubojem nových testovacích otázek a odpovědí na ně. Vyd. Nakladatelství Orac, s. r. o., Praha, 2004, v edici komentářů Nakladatelství Orac – DIGESTA (zakoupeno v Knihkupectví Myslivost, Praha, pro technickou knihovnu LČR HK)

Les, mravenci a ochrana přírody

Sborník z konference, Liberec, 18. – 20. 9. 2003. Vyd. ZO ČSOP Formica, Liberec, 2003 (darováno technické knihovně LČR HK)

FORMICA – zpravodaj pro aplikovaný výzkum a ochranu lesních mravenců

6. ročník periodického zpravodaje (ročenky), který publikuje články s tematikou výzkumu a ochrany lesních mravenců. Vyd. ZO ČSOP Formica, Liberec, 2003 (přiděleno technické knihovně LČR HK)

Encyclopedia Corcontica (krajina – příroda – lidé)

Jan Štursa a kolektiv

Encyclopedia Corcontica si klade za cíl poskytnout ucelený encyklopedický soubor informací o přírodě, historii a kultuře Krkonoš jako celku, tedy české i polské strany hor. První část nazvaná Krajina Krkonoš obsahuje výběr nejzajímavějších údajů o vývoji pohoří, jeho tvarech, zvláštnostech a prostorové mozaice jednotlivých částí horské krajiny, o vodě, půdě a klimatu. Druhá část Příroda Krkonoš přibližuje živou přírodu Krkonoš a její utváření především do doby před příchodem člověka. Třetí část Člověk a Krkonoše popisuje historii působení člověka v Krkonoších a jeho vliv na horskou krajinu a přírodu. Čtvrtá část Krkonoše jako kulturní dědictví charakterizuje podstatu kultury, tak jak vznikala v průběhu vývoje společnosti, pod vlivem svérázného horského prostředí Krkonoš. Obrazovou část encyklopedie reprezentují fotografie, kresby, mapky, reprodukce výtvarných a kartografických děl, starých pohlednic, knižních obálek... Vyd. Správa KRMAP, Vrchlabí, 2003 (zakoupeno u Správy KRMAP ve Vrchlabí pro technickou knihovnu LČR HK)

Zlaté Hory. Historie a současnost ložiska zlata evropského významu

Pavel Novotný a Jiří Zimák

Trojazyčná kniha v češtině, v polštině a v němčině si klade za cíl provést čtenáře nejvýznamnějšími památkami a pozoruhodnostmi Zlatých Hor a jejich okolí. Trasa, kterou lze z obsahu publikace vysledovat, je vedena napříč hornickou historií Zlatohorska. Kromě běžně dostupných povrchových scénérií nabízí též pohled do historických i novodobých důlních děl, která jsou od poloviny 90. let 20. století uzavřena. Další

fotografie (barevné přílohy) jsou věnovány zlatohorským minerálům, které patří ke geologickým materiálům, vyhledávaných mnoha zájemci u nás i v zahraničí.

Vyd. autoři, Olomouc – Zlaté Hory, 2003 (darováno technické knihovně LČR HK)

V Knihkupectví Myslivost, Praha, byly zakoupeny pro technickou knihovnu LČR HK tyto CD disky:

Ptáci vod a mokřadů – díl 1

(71 varianta hlasů 30 druhů vodních ptáků)

CD vybavené vysvětlující textovou přílohou obsahuje zvukové záznamy hlasů ptáků žijících na vodách a v biotopech bažin a mokřadů.

Vyrobil Pelz – Biophon, Praha, 2003

Ptáci našich lesů

Dvě CD s doprovodnou brožurkou se základními zoologickými údaji jednotlivých druhů ptáků obsahuje komentované nahrávky 40 druhů nejběžnějších a nejzajímavějších ptáků našich lesů, jejichž autorem je Pavel Pelz.

Pro Český rozhlas vyrobil Radioservis, a. s., Praha, 2003, v edici Hlas pro tento den

Technické knihovně byl přidělen multimediální CD-ROM:

Duháček v lese

Program, který je součástí vzdělávacího programu ČEZ, a. s., „Energie pro každého“, je určen pro žáky prvního stupně základních škol. Doplnuje výuku přírodovědy a nad rámec základního učiva dává nahlédnout do ekologických souvislostí v ekosystému lesa. Program nabízí tematické okruhy související s lesním společenstvím, např. stromy jehličnaté a listnaté, keře, bezobratlí, obratlovci, houby, potravní řetězce, péče o les... Unikátní soubor fotografií a videa citlivě zachycuje zvířata a rostliny v jejich přirozeném prostředí. Získané znalosti si děti ověří a upevní prostřednictvím didakticky propracovaného systému testů.

Pro ČEZ, a. s., Praha, vyrobil Simopt, s. r. o., 2003

Jiří Uhlíř

V dubnu oslaví významná životní jubilea tyto pracovníci LČR

Padesátiny

13. 4.	Eduard Majda	LS Buchlovice
22. 4.	Jiří Bureš	LS Mělník
24. 4.	Miroslav Vítek	SZ Týniště
30. 4.	František Kališ	LS Jeseník

Šedesátiny

4. 4.	Bohumil Lapka	LS Děčín
7. 4.	Ing. Miroslav Zeman	OI Plzeň
14. 4.	Ing. Jiří Hanuš	LS Šternberk
14. 4.	Ing. Vladimír Pauer	LS Hluboká n. Vlt.
17. 4.	Josef Minář	LZ Židlochovice
18. 4.	Jiří Kočí	LS Prostějov
27. 4.	Ing. Ivan Pospíšil	LS N. Město n. M.

**Všem jubilantům blahopřejeme
a přejeme jim hodně zdraví a spokojenosti**

Vybrané hospodářské ukazatele LČR na Intranetu!

V rámci otevřené a transparentní informační politiky jsou od poloviny března tohoto roku prostřednictvím intranetu všem zaměstnancům dostupné vybrané hospodářské ukazatele celé firmy. Jediným kliknutím tlačítka myši jsou tak v měsíčním intervalu v přehledné formě k dispozici vybrané hlavní ukazatele hospodaření podniku.

Přehled je členěn od celkových nákladů a výnosů, přes vybrané ukazatele pěstební činnosti, těžební činnosti, údržeb, investic, myslivosti a souvisejících nákladů až k intenzitním ukazatelům a indexům nákladů, výnosů a hospodářského výsledku. K dispozici jsou skutečně dosažené hospodářské výsledky, jejich porovnání s plánovanými hodnotami a procentický podíl plnění tohoto

KWF 2004

největší evropský
veletrh lesnické
techniky roku 2004

Ve dnech 16. – 19. června 2004 proběhne u německého města Groß-Umstadt ležícím jižně od Frankfurtu největší evropská výstava lesnické techniky roku 2004 – veletrh v lese.

Na 90 000 m² výstavní plochy bude na 370 vystavovatelů z 18 zemí prezentovat své novinky z oblasti lesnické a komunikační techniky, dopravy a získávání energie. Technika bude předváděna nezávislými experty a v rámci odborných exkurzí, které budou organizovány ve dnech 17. – 19. června, je připraveno 20 ucelených výrobních řetězců v praktickém provozu. Hlavní pozornost při nich bude věnována informačním technologiím, logistice, těžbě silného dříví, výchově porostů a produkci dříví jako energetické suroviny.

První den veletrhu proběhne kongres, který bude věnován odborným přednáškám, seminářům v pracovních skupinách a diskusím s experty. Po celou dobu veletrhu bude probíhat také prodej použitých lesnických technik.

Vzhledem ke snaze organizátorů představit tuto událost především odborníkům z přístupujících zemí EU, může každý návštěvník z těchto zemí obdržet bezplatnou čestnou osobní vstupenku v hodnotě 40,- EUR obsahující vícedenní průkaz na výstavu, exkurze, kongres i autobusovou přepravu v prostoru výstavy. Čestnou vstupenku je možné objednat na internetových stránkách veletrhu www.kwf-tagung.de, které jsou i v českém jazyce, a kde lze získat i více informací včetně možnosti rezervace ubytování.

Redakce

Výběrové hospodářské ukazatele za rok LČR, s.p.			
Ukazatel	Plán	Skutek	Plnění
Průměrné měsíční výnosy	1 000 000	1 000 000	100%
Průměrné měsíční náklady	1 000 000	1 000 000	100%
Průměrné měsíční výnosy	1 000 000	1 000 000	100%
Průměrné měsíční náklady	1 000 000	1 000 000	100%

Výběrové hospodářské ukazatele za rok LČR, s.p.			
Ukazatel	Plán	Skutek	Plnění
Průměrné měsíční výnosy	1 000 000	1 000 000	100%
Průměrné měsíční náklady	1 000 000	1 000 000	100%
Průměrné měsíční výnosy	1 000 000	1 000 000	100%
Průměrné měsíční náklady	1 000 000	1 000 000	100%

plánu. Veškeré údaje skutečnosti jsou do přehledu automaticky plněny z datového skladu LČR, pro plán jsou použity plánované údaje, které organizační jednotky pořídily v agendě Finančního plánu (CML).

V současné době je tato přehledová tabulka odborem informatiky dále zpracovávána, s cílem zpřístupnit údaje ve shodném členění podle jednotlivých organizačních jednotek, s možností porovnání s celkovými výsledky LČR. Aplikace by se tak kromě přehledně řazeného seznamu aktuálních informací pro zaměstnance organizačních jednotek měla stát i nástrojem efektivního řízení a přínést

možnost objektivního porovnání vybraných hospodářských ukazatelů v rámci jednotlivých krajských inspektorátů i celého podniku. Ve vývoji jsou také dvě podobné konstruované přehledové tabulky zabývající se detailnější výrobními a finančními údaji.

Věřím, že takto lehce dostupné a sofistikované informace z různých agend, ve formátu nepřesahujícím jednu klasickou A4 stranu, povedou k většímu přehledu jednotlivých vedoucích organizačních jednotek a k větší informovanosti všech zaměstnanců našeho podniku.

Ing. Josef Vojáček (vojacek@lesy-cr.cz),
vedoucí odboru informatiky

36. EFNS

Francie - Pralognan la Vanoise

Mezi evropskými lesníky je významnou dlouholetou tradicí každoroční setkání na mezinárodních evropských závodech lesníků v klasickém lyžování – EFNS – European Forester's competition in Nordic Skiing. Jedná se známou lesnickou akci mezinárodního významu, kde vedle sportovního klání probíhá odborný lesnický program, který je zaměřen na prezentaci lesnictví pořadatelské evropské země. Česká republika se do pořádání těchto závodů zapojila v roce 1997, kdy se v Harrachově uskutečnil 29. ročník EFNS s účastí 1007 závodníků (čtvrtý nejvyšší počet závodníků v celé historii EFNS). Závody jsou určeny pro všechny věkové kategorie včetně zdravotně postižených. (více informací na www.EFNS.de)

36. ročník EFNS se ve dnech 17. 1. až 24. 1. 2004 uskutečnil ve francouzském zimním středisku Pralognan la Vanoise v Savojských Alpách. Tak jako v předcházejících letech se za organizačního vedení Ing. Závise Pexidra pod záštitou Ministerstva zemědělství ČR a SPAL-L podařilo zorganizovat zájezd české lesnické výpravy na tento ročník. Závodů se zúčastnilo 55 českých lesníků z celé České republiky, kteří reprezentovali Ministerstvo zemědělství ČR, LČR, s. p., Správu KRNP, ČIŽP, ÚHÚL Brandýs n. L., MZLU LDF Brno, SOU Lesnické a další lesnické společnosti.

Za Lesy České republiky, s.p., se 36. EFNS v Pralognan la Vanoise účastnili: Ing. Hana Báčová (kat. D31) – LS Loučná nad Desnou, Ing. Jiří Beran (H21) – LS Broumov, Ing. Michal Svoboda (H31) – LS Nové Město

na Moravě, Ing. Lubomír Chmeliček (H41) – KI Šumperk, Ing. Karel Znojenský (H51) – KI Havlíčkův Brod a Milan Matoušek (H61) – LS Bruntál.

Francouzští pořadatelé perfektně zvládli organizaci celé této náročné akce. 19. 1. a 22. 1. připravili pro účastníky pět lesnických exkurzí v oblasti Savojska, které se týkaly problematiky obnovy a ochrany přírody na horských svazích, zemědělství horského regionu, výroby sýrů, ochrany přírody v NP Vanoise a NP Grand Paradiso, Natury 2000, vodního hospodářství, výroby umělého sněhu a preparace sjezdovek v Meribelu, intenzivního pěstování topolů v údolí Savojska (Albertville), trhu se dřívím, obhospodařování vinic a produkce vín (sdružení Cruet). Součástí exkurzí byla i prohlídka historických míst oblasti (středověké městečko Cohflans) a olympijských tratí v Les Saïses.

Ve dnech 21. 1. a 23. 1. se uskutečnily závody v klasickém lyžování, a to po jednodenním tréninku 20. ledna. Dopoledne 21. ledna odstartovali závodníci v disciplíně běh se střelbou klasickou technikou – muži 12 km + 5 ran, ženy 6 km + 5 ran. Odpoledne odstartovali závodníci v disciplíně běh se střelbou volnou technikou – muži 12 km + 5 ran, ženy 6 km + 5 ran. Vyvrcholením celého sportovního klání byly v pátek 23. 1. závody štafet – muži 4x12 km, ženy 3x6 km s hromadným startem. Závodů se zúčastnilo v 17 kategoriích téměř 1000 závodníků z 23 evropských zemí, 37 ženských a 143 mužských štafet.

Účastníci české výpravy dosáhli opět vynikajících výsledků. V závodu klasickou technikou: D16 – **Anna Beranová** – 2. místo, D21 – **Jana Beranová** – 1. místo, **Marcela Sedláčková** – 7. místo, D31 – **Jana Kuříková** – 4. místo, D41 – **Eva Hejtmánková** – 1. místo, **Eva Martinová** – 2. místo, **Miroslava Beranová** – 4. místo, D51 – **Věra Blažíčková** – 1. místo, H21 – **Jiří Beran** – 6. místo, H51 – **Jiří Beran** – 1. místo, H61 – **Milan Matoušek** – 5. místo.

V závodu volnou technikou: D16 – **Anna Beranová** – 2. místo, D21 – **Jana Beranová** – 2. místo, D31 – **Jana Kuříková** – 6. místo, D41 – **Eva Hejtmánková** – 1. místo, **Eva Martinová** – 2. místo, **Miroslava Beranová** – 4. místo, H21 – **Jiří Beran** – 7. místo, H41 – **Tomáš Václavěk** – 5. místo, H61 – **Milan Matoušek** – 5. místo.

Ve štafetách žen na 3x6 km dosáhla štafeta ve složení Jana Beranová, Eva Martinová a Eva Hejtmánková 2. místa, ve štafetách mužů na 4x12 km dosáhla štafeta ve složení Jan Beran, Jiří Beran st., Jiří Beran ml. a Tomáš Václavěk 8. místa.

36. ročník EFNS v Pralognan la Vanoise byl jednotlivými účastníky vysoce hodnocen jak po stránce perfektní organizace závodů, exkurzí i zázemí jednotlivých účastníků, tak po stránce obsahové. Účast našich lesníků na této akci významně přispívá k reprezentaci českého lesnictví v evropském měřítku. Při sportovních i společenských setkáních pořádaných v rámci těchto závodů se uskuteční celá řada formálních i neformálních diskusí účastníků, které se týkají problematiky lesnictví v jednotlivých státech Evropy a při kterých je možno jednotlivé státy jak poznat, tak i prezentovat. Evropské závody lesníků v klasickém lyžování jsou významnou evropskou lesnickou akcí, na níž by ani v budoucnu neměli lesníci z České republiky chybět.

Ing. Hana Báčová, LS Loučná nad Desnou

SILVA REGINA 2004

Trojice agrárních veletrhů Techagro, Animal Vetex a Silva Regina, která se ve dvouleté periodě koná na brněnském výstavišti, si již vybudovala především ve střední a východní Evropě bez nadsázky vynikající mezinárodní pověst. Zvyšující se prestiž těchto veletrhů byla na letošním ročníku patrná jak počtem vystavovatelů (537), tak zvýšeným počtem návštěvníků (návštěvnost cca 60 000 osob), a samozřejmě množstvím prezentovaných exponátů.

Zelenou královnou trojlístku veletrhů byl lesnický a myslivecký veletrh SILVA REGINA. Ne snad co do velikosti, (v té vedl veletrh Techagro), ale v atraktivitě expozic a v množství a zajímavosti různých doprovodných programů pro odborníky i širokou veřejnost. Je samozřejmě lákavé vidět nové plemeno kozy

nebo mohutný pásový traktor, ale nic se nevyrovná pohledu na rozmanitost mysliveckých a lesnických uniforem, výstroje, zbraní, trofejí ulovené zvěře, či vůni z kuchyně plné zvěřinových specialit. Bylo to ostatně vidět v návalu návštěvníků v pavilonech L, v části nového pavilonu F a na přilehlých volných plochách, kde se odehrávaly např. ukázky plemen loveckých psů, ukázky výcviku dravců, předvádění soutěžních disciplín v práci s motorovou pilou, přehlídka mysliveckých a lesnických oděvů a množství dalších akcí.

Expozice státního podniku Lesy České republiky vytvořená na ploše bezmála 120 m², se volně napojovala, tak jako na minulém veletržním ročníku, na další státní instituce – VÚLHM Jíloviště-Strnady, MZe ČR a ÚHÚL Brandýs nad Labem. Estetické řešení expozice překvapilo každého návštěvníka dvěma vtipně prezentovanými přístupy. Na jedné straně představovala expozice les, jako dárce klidného odpočinku, prostor pro dětské hry

Součástí expozice byla i truhlářská dílna

Spolupráce LČR se členy Sdružení středisek ekologické výchovy Pavučina v roce 2004

Jihlavský hotel Gustav Máhler se stal 3. března 2004 místem podpisu smluv mezi LČR a členskými středisky Sdružení středisek ekologické výchovy Pavučina a mezi LČR a sdružením TEREZA o.s. Setkání se za ředitelství LČR zúčastnil správní ředitel Ing. Břetislav Jakubec, Ing. Jan Rezáč a Mgr. Eva Dlabolová. Za Sdružení SEV Pavučina přijel předseda tohoto sdružení a ředitel Střediska pro vzdělávání a výchovu v přírodě, o.p.s. Chaloupky RNDr. Jozef Zetěk, ředitelka brněnského sdružení Rezekvítek Mgr. Romana Korbářová, ředitelka Vzdělávacího a informačního centra Bílé Karpaty Mgr. Radka Nekardová, ředitel šumperského Střediska ekologické výchovy při DDM Víla Doris Mgr. Petr Šaj a ředitelka brněnského Domu ekologické výchovy Lipka Mgr. Hana Korvasová. Za pražské Sdružení pro ekologickou výchovu Tereza, o. s. přijel jeho ředitel Petr Babouček a koordinátorka projektu Les ve škole – škola v lese Ilona Kočová.

Podpis smluv spojený s tiskovou konferencí byl připraven ve velmi příjemném prostředí Refektoria. Pozvání přijali pracovníci regionálních redakcí Jana Pechová z deníku Právo, Ivan Polák z deníku Vysočina, Jaroslav Buček z ČTK – redakce Jihlava a Petr Zettner z Českého rozhlasu Jihlava. Rozhovory s účastníky setkání pak byly vysílány v odpovědných hodinách po skončení programu.

Předmětem smlouvy se Sdružením SEV Pavučina je provedení výukových programů o lese, které budou podpořeny částkou 700 000 Kč. Tyto programy LČR podporují od roku 1999, kdy proběhly výukové programy o lese pro téměř 10 000 dětí z různých koutů celé České republiky. V roce 2003 byly na 29 členských střediscích připraveny výukové programy již pro více jak 20 000 dětí. Obsahová stránka programů je zaměřena na tematické okruhy Rostliny a živočichové

ve v lese, Lesní ekosystém, Význam lesa pro člověka a Hospodaření v lese.

Se šesti členy Sdružení SEV Pavučina byly uzavřeny dílčí smlouvy. Výstupem bude publikace o lese pro děti Lesní čarování pro nečtenáře, která je již čtvrtým dílem úspěšné řady s množstvím námětů pro práci s dětmi ve třídě i přímo v lese (Rezekvítek, Brno), dále Zvukové pexeso zaměřené na poznávání ptáků podle zpěvu (SEV Víla Doris, Šumperk), dva výukové prvky „Galerie stromů“ a „Dub a smrk jako dva svěbytné ekosystémy“, které budou součástí vybavení Lesní školy Jezírko (DEV Lipka, Brno). Podpořeno bude také zpracování a vydání publikace Všechník (Křivoklátsko, o.p.s.), dřevěné puzzle Brouci (VIS Bílé Karpaty, Veselí nad Moravou) a dřevěné stavby – altán a vyhlídková plošina v areálu Střediska Chaloupky (Chaloupky, o. p. s.). Dále budou pokračovat semináře „Lesní vzdělávání pro pedagogy“, které se v loňském roce setkaly s velmi kladnými ohlasy od jejich účastníků.

V tomto roce bude také pokračovat projekt Les ve škole – škola v lese na základních školách na kterém spolupracujeme se Sdružením pro ekologickou výchovu Tereza, o.s. v Praze. V rámci projektu letos vzniknou nové pracovní listy Les a voda k interaktivní části projektu a budou pokračovat semináře k projektu pro učitele v jednotlivých regionech. Projekt bude letos podpořen částkou 450 000 Kč. Vzhledem k tomu, že se školní projekt Les ve škole – škola v lese setkal s velkým zájmem také u dětí a učitelů mateřských škol, bude tento projekt letos upraven i pro předškoláky. Publikaci s pracovními listy pro děti a metodikou pro učitele Les ve škole – školka v lese bude zpracovávat ostravské občanské sdružení Víta, které se ve své činnosti na MŠ zaměřuje.

Celkově budou výukové programy o lese na SEV, projekty jednotlivých středisek a projekty Les ve škole – škola v lese, Les ve škole – školka v lese podpořeny částkou 2 014 000 Kč.

Mgr. Eva Dlabolová

a podnik LČR, který tímto způsobem pro každého občana les spravuje. Na straně druhé dřevo, jako ekologický materiál získávaný z trvale udržitelných zdrojů, z něj pak vytvořený výrobek, jenž po estetické stránce nemá konkurenci a vzbuzuje v kupujícím pozitivní harmonické pocity. Krásné stoly a židle zhotovené z nepravého bukového jádra a leták „Barva dřeva, krása přírody“ vytvářely základ této prezentace. Jako živé figuríny – truhlář v plné práci a dítě při hře, často maně přilákaly personál výstaviště dohlížející na poslední návštěvníky po uzavření výstavního dne. Doprostřed expozice vhodně zapadal altánek, v němž proběhlo množství neformálních setkání s řadou vystavovatelů, s kolegy z řad LČR i s lesníky dalších organizací.

Pod taktovkou kolegů revírníků LČR, s. p. proběhl ve spolupráci s MZe ČR, VÚLHM Jíloviště-Strnady a Sdružením pro ekologickou výchovu a ochranu přírody Rezekvítek „Den s lesy“. Pod tímto sloganem se skrývalo množství nelehkých soutěží připravených pro téměř 400 dětí z brněnských základních škol. Děti poznávaly a určovaly přírodniny, lesní živočichy, běhaly mezi dřevěnými překážkami a za správně splněné úkoly obdržely malé dárky. Radost dětí (a také učitelů), byla odměnou někdy zcela vyčerpaným „lektorům“.

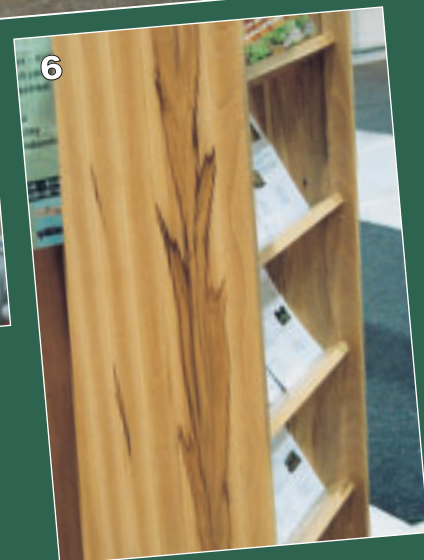
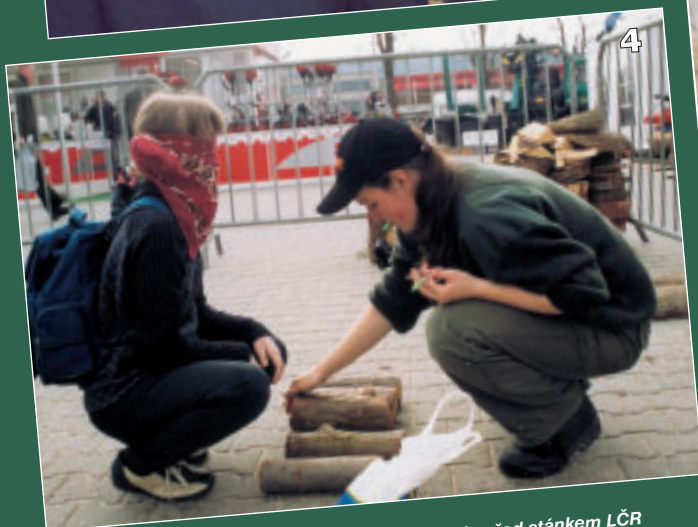
Jestliže veletrh Silva Regina nemá pro LČR, s. p. význam kontrakční, zcela zásadně ho má v rovině „Public Relations“, tedy v cílevědomém vytváření pozitivních vztahů mezi podnikem a veřejností. V tomto duchu lze hodnotit letošní veletržní ročník jako velmi úspěšný a nezbyvá než si přát, aby ročník příští byl obdobný, ba lepší, tj. expozice nápaditá, hojně návštěvníci přátelsky naladěni a počasí příznivé.

Na samotný závěr je třeba vyslovit poděkování všem, kteří se zasloužili za přípravu a zdárný průběh celého veletrhu a pomohli tak vytvořit dobrý obraz podniku Lesy České republiky v nadcházející obtížné, ale příležitosti plné době, kdy se naše země začleňuje do evropských struktur a stává se součástí moderní „lesnické“ Evropy.

Redakce

FOTOreportáž

SILVA REGINA 2004

1. Generální ředitel Kamil Vyslýšel živě diskutuje před stánkem LČR s panem premiérem Vladimírem Špidlou a ministrem zemědělství Jaromírem Palasem
2. Expozice LČR nabízela i dětský koutek, samozřejmě ze dřeva
3. V myslivecké části výstavy jsme se pochlubili nejsilnějšími trofejemi
4. - 5. Na Dnu s lesy si děti vyzkoušely svoji šikovnost a znalosti
6. Výrazným motivem společné expozice MZe, LČR, ÚHÚL a VÚHLM byla propagace dřeva v podobě nábytku zhotoveného z buku s nepravým jádrem